ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS AND BUSINESS

Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΑΤΣΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ.
Α.Μ. 4140014.
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Σ. ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ.
ΙΔΡΥΜΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ.
ΤΜΗΜΑ : ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ(ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ).

ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2016

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.

Για την προσπάθειά μου αυτή αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω το σύνολο των καθηγητών του μεταπτυχιακού προγράμματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, για την πολύπλευρη γνώση που μου παρείχαν καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου. Ιδιαιτέρως θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Κο Καλυβίτη Σαράντη για την καθοδήγηση και οργάνωση της διπλωματικής εργασίας, την πολύτιμη βοήθειά του στην επίβλεψη και διόρθωση της διπλωματικής.

Πάνω απ' όλους, θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου, Αλέξη και Χρυσάνθη, και στον αδελφό μου Άγγελο για τη στήριξη που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια και τη συνολική τους βοήθεια που μου επέτρεψε την επιτυχή διεκπεραίωση των σπουδών μου, καθώς και στον Βίκτωρα.

Αθήνα, Ιανουάριος 2016.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε τη δεκαετία του ’50 με στόχο την προαγωγή της ειρήνης, της ευημερίας και των ευρωπαϊκών αξιών στην ήπειρο. Ο στόχος αυτός ισχύει και σήμερα. Η διεύρυνση είναι μια πρωταρχική δύναμη μεταμόρφωσης και μέχρι σήμερα αριθμούμε επτά διευρύνσεις. Η 1^{η}Μάϊου του 2004 με την ένταξη δέκα επιπλέον χωρών, σηματοδότησε για την Ε.Ε. τη μεγαλύτερη, έως τώρα, διεύρυνση της ιστορίας της, οριοθετώντας κατά μία έννοια τα σύνορά της. Στο σύνολό τους οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται,με κάποιες εξαιρέσεις, από μία επιτυχημένηευρωπαϊκή προσαρμογή στα ευρωπαϊκά δρώμενα. Μετά τηνπαγκόσμια οικονομική κρίση, έγινε εμφανής η ανάγκη για αναπροσαρμογή των κανόνων καιγια προσπάθεια από κάθε κράτος στο εσωτερικό του, με στόχο την ορθή διαχείριση της νέας πολιτικής και οικονομικής πραγματικότητας.

Τα οφέλη από τη μεγάλη διεύρυνση της Ε.Ε. είναι εμφανή τόσο για τα νέα, όσο και για τα παλαιότερακράτη της Ένωσης. Διαμέσου των διεθνών επενδύσεων σε υποδομές μειώθηκαν τα κόστη μεταφορών και βοήθησαν στην αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των χωρών. Επιπλέον με την προσχώρηση καιστη ζώνη του ευρώ τα οφέλη ήταν ακόμη μεγαλύτερα, αφού έχουν εξαλείψει το συναλλαγματικό κίνδυνο, μειώθηκε το κόστος των συναλλαγών και απέκτησαν πρόσβαση σε κεφάλαια με χαμηλότερα επιτόκια.Τα οφέλη από τη τελευταία μεγάλη διεύρυνση θεωρούνται μεν μια σημαντική πρόοδος αλλά, ταυτόχρονα, δημιουργούν και ανάγκες για ριζικές αλλαγές στο όλο οικοδόμημα.Η μείωση του χάσματος μεταξύ Ανατολής και Δύσης σήμαινε ομογενοποίηση των χωρών ως προς τα αγαθά και τις υπηρεσίες και παράλληλα με την τρέχουσα παγκόσμια οικονομική κρίση μειώθηκε το εμπόριο, ο πλούτος των νοικοκυριών και υποβαθμίστηκε η εμπιστοσύνη. Αυτό προκάλεσε και την κύρια δυσαρέσκεια των χωρών ως προς τις επιδράσεις της Ε.Ε. στα μέλη της. Σκοπός της πλέον, είναι να αποδείξει, σε όλο της τον πληθυσμό κατά πόσο μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά και στο μέλλον, καθώς θα διευρύνεται.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....6

1.1 Ιστορική αναδρομή.....6

1.2 Οικονομικά κριτήρια προσχώρησης.....6

1.3 Η διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ.....7

1.4 Η 5^{η} Διεύρυνση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - Κεντρική Ευρωπη.....15

2.1 Ουγγαρία.....17

2.2 Πολωνία.....19

2.3 Τσεχική Δημοκρατία.....22

2.4 Σλοβενία και Σλοβακία.....22

2.5 Συμπεράσματα.....24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ – Οι χώρες της Βαλτικής.....26

3.1 Ένταξη στην Ε.Ε.....27

3.2 Το χρονικό της κρίσης.....30

3.3 Αντιμετώπιση και ανάκαμψη.....32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV – Τα νησιά της Μεσογείου.....35

4.1 Η κρίση για την Κύπρο.....39

4.2 Η κρίση για την Μάλτα.....41

4.3 Ανάκαμψη.....44

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....47

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....51

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.

Πίνακας 1.1 Στατιστικά στοιχεία Λιθουανίας (1996-2004).....10

Πίνακας 1.2 Στατιστικά στοιχεία Πολωνίας, Ουγγαρίας, Τσεχικής Δημοκρατίας (1996-2004).....11

Πίνακας 1.3 Στατιστικά στοιχεία Εσθονίας και Σλοβενίας (1996-2004).....13

Πίνακας 1.4 Στατιστικά στοιχεία Κύπρου και Μάλτας (1996-2004).....14

Πίνακας 2.1 Κεντρική Ευρώπη (2003-2014):Κατά κεφαλήν ΑΕΠ &

Δημόσιο χρέος.....16

Διάγραμμα 2.1 Κεντρική Ευρώπη (1995-2014): Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....18

Διάγραμμα 2.2 Κεντρική Ευρώπη (2003-2014): Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.....20

Διάγραμμα 2.3 Συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ – ζλότυ, (2005-2014).....20

Διάγραμμα 2.4 Πολωνία (2003-2014): Ποσοστό εισαγωγών και εξαγωγών.....21

Διάγραμμα 2.5 Σλοβακία (1995-2014): Δαπάνες Ε&Α.....24

Διάγραμμα 3.1 Χώρες της Βαλτικής (1998-2014): Ποσοστό ανεργίας.....28

Διάγραμμα 3.2 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Πληθωρισμός.....29

Διάγραμμα 3.3 Χώρες της Βαλτικής (1995-2013): Χρέος ιδιωτικού τομέα.....30

Διάγραμμα 3.4 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Εισαγωγές.....31

Διάγραμμα 3.5 Χώρες της Βαλτικής (2002-2013):Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.....31

Διάγραμμα 3.6 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Αύξηση του ΑΕΠ.....33

Διάγραμμα 3.7 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Κρατικά ελλείμματα και πλεονάσματα.....34

Διάγραμμα 4.1$^{\alpha}$Κύπρος (2003-2014): Δημοσιονομικό έλλειμμα.....38

Διάγραμμα 4.1$^{\beta}$ Κύπρος (2003-2014): Δημόσιο χρέος.....38

Διάγραμμα 4.2 Κύπρος & Μάλτα (2003-2014): Ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ.....39

Διάγραμμα 4.3 Κύπρος (2003-2014): Ανεργία και Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.....40

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Διάγραμμα 4.4 Μάλτα (2000-2014):Ανεργία και Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.....42

Διάγραμμα 4.5 Μάλτα (2003-2014): Παραγωγικότητα εργασίας.....43

Διάγραμμα 4.6 Μάλτα (1995-2013): Δημόσιο χρέος.....43

Διάγραμμα 4.7Μάλτα (2004-2014): Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.....44

Διάγραμμα 4.8Κύπρος (2003-2014): Ποσοστό εισαγωγών και εξαγωγών.....45

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Η τελευταία δεκαετία σηματοδότησε για την Ευρωπαϊκή Ένωση ένα μεγάλο βήμα ως προς το ρόλο της στην παγκόσμια σκηνή. Συγκεκριμένα το 2004, τα μέλη της αυξήθηκαν σε 25 κράτη. Πλέον δεν αποτελεί μόνο μία συνεργασία μεταξύ κρατών, αλλά είναι σε θέση να επηρεάζει και λαμβάνει κρίσιμες αποφάσεις οι οποίες επηρεάζουν την παγκόσμια κοινωνία. Η διεύρυνση της Κοινότητας δεν υπήρξε, βέβαια, μια απλή αριθμητική προσθήκη νέων μελών. Αντίθετα, πρόκειται για μια ιδιαίτερα πολύπλοκη διαδικασία, κατά την οποία η πολιτικοοικονομική φυσιογνωμία της άλλαξε ριζικά, καθώς έπρεπε να εξυπηρετήσει νέες ανάγκες, να διατηρήσει λεπτές ισορροπίες και να μετεξελιχθεί. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραμάτισε πρωταρχικό ρόλο στην ειρηνική και δημοκρατική μεταμόρφωση της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και παραμένει η κινητήρια δύναμη για μεταρρυθμίσεις στις χώρες οι οποίες κατάφεραν να γίνουν μέλη, αλλά και για αυτές οι οποίες επιθυμούν να αποτελούν κομμάτι της στο μέλλον.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η ανασκόπηση για την πορεία των χωρών που αποτέλεσαν την μεγαλύτερη, μέχρι σήμερα, διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το σκοπό αυτό αρχικά γίνεται μία ιστορική αναδρομή για το πότε και πώς οι χώρες αυτές ξεκίνησαν τις ενταξιακές προσπάθειές τους, τους κανόνες που χρειάστηκε να τηρήσουν,καθώς και με ποια βάση κρίθηκαν από την Ε.Ε. Στη συνέχεια παρουσιάζεται αναλυτικά η πορεία των προαναφερθέντων χωρών, όπου και είναι κατηγοριοποιημένες σε τρεις διαφορετικές ενότητες, ανάλογα με τη γεωγραφική τους τοποθεσία, καθώς αποτελεί καθοριστικό παράγοντα αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στα κράτη αυτά. Λόγω της πολυπλοκότητας της διαδικασίας, οι οργανισμοί στην ΕΕ τείνουν να διαπραγματεύονται με ομάδες χωρών πλέον, για μία πιο ολοκληρωμένη αντίληψη της πρόοδού τους. Συγκεκριμένα οι ομάδες που αναλύονται στη συνέχεια είναι πέντε χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, τρεις χώρες της Βαλτικής και δύο νησιά κράτη της Μεσογείου τα οποία αν και δεν αλληλοεπηρεάζονται άμεσα, μοιράστηκαν τις ίδιες ανησυχίες προς την ένταξή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.

1.1 Ιστορική αναδρομή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να τεθεί τέλος στους συχνούς και αιματηρούς πολέμους μεταξύ των γειτονικών χωρών που κατέληξαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήδη από το 1950, με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα αρχίζει η ένωση των ευρωπαϊκών χωρών σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο με στόχο τη διασφάλιση διαρκούς ειρήνης. Τα έξι ιδρυτικά μέλη είναι το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες.

Ο αριθμός των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκε σταδιακά, με την επίτευξη της ένταξης σε 28 χώρες με την ενσωμάτωση της Κροατίας το 2013.Κατά τη διάρκεια της ιστορίας της, η ΕΕ έχει περάσει μέσα από επτά διαδικασίες διεύρυνσης:[1]

1973: Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Δανία.

1981: Ελλάδα.

1986: Ισπανία, Πορτογαλία.

1995: Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία.

2004: Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβενία, Σλοβακία, Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Μάλτα, Κύπρος,

2007: Βουλγαρία, Ρουμανία.

2013: Κροατία.

1.2 Οικονομικά κριτήρια προσχώρησης.[2]

Οι προϋποθέσεις για ένταξη στην ΕΕ καθορίζονται στα κριτήρια της Κοπεγχάγης.Τα οικονομικά κριτήρια προσχώρησης της Κοπεγχάγης που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1993 απαιτούν οι χώρες που προσχωρούν να κινούνται με στόχο την εκπλήρωση των ακόλουθων κτιτηρίων:

- σταθερούς θεσμούς που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.
- λειτουργική οικονομία της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης της ανταγωνιστικής πίεσης και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης.
- την ικανότητα να αναλάβουν τις υποχρεώσεις του μέλους, μία από τις οποίες είναι η συμβολή στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης. Και να διαθέτουν δημόσια διοίκηση ικανή να εφαρμόζει και να διαχειρίζεται στην πράξη τη νομοθεσία της ΕΕ.

[1]http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/enl-understand_el.pdf
[2]http://ec.europa.eu/economy_finance/international/enlargement/criteria/index_en.htm

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Κατά την Επιτροπή, η Γενική Διεύθυνση παρακολουθεί τις Οικονομικές και Χρηματοδοτικές Υποθέσεις και αξιολογεί την πρόοδο των υποψηφίων χωρών όσον αφορά τη συμμόρφωση με αυτά τα κριτήρια.Η ένταξη μπορεί να πραγματοποιηθεί από τη στιγμή που η κάθε χώρα είναι σε θέση να τις εκπληρώσει.

1.3 Η διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ.[3]

Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης (ενταξιακές διαπραγματεύσεις) διεξάγονται ανάμεσα στην υποψήφια χώρα και την Επιτροπή η οποία εκπροσωπεί την ΕΕ. Όταν ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις, η απόφαση για την προσχώρηση της χώρας στην ΕΕ πρέπει να λαμβάνεται ομόφωνα από τα ήδη υπάρχοντα κράτη που συνέρχονται στο Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να δώσει τη συγκατάθεσή του με τη θετική ψήφο της απόλυτης πλειοψηφίας των μελών του. Στη συνέχεια, πρέπει να επικυρωθεί η συνθήκη προσχώρησης από τα κράτη μέλη και την υποψήφια χώρα, σύμφωνα με τη συνταγματική διαδικασία του κάθε κράτους. Κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων, οι υποψήφιες χώρες συνήθως λαμβάνουν από την Ε.Ε. βοήθεια «εταιρικής σχέσης προσχώρησης» για να μπορέσουν να συμβαδίσουν σε οικονομικό επίπεδο με τα κράτη μέλη. Συνήθως, συνάπτουν «συμφωνίες σταθεροποίησης και σύνδεσης» με την Ε.Ε.. Με βάση αυτές τις συμφωνίες, η Ε.Ε. παρακολουθεί άμεσα τις οικονομικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις που πρέπει να υλοποιήσουν οι υποψήφιες χώρες, έτσι ώστε να ικανοποιήσουν τις προϋποθέσεις προσχώρησης στην ΕΕ.

Η πρώτη πλήρης αξιολόγηση[4] της κατάστασης συμμόρφωσης μιας υποψήφιας χώρας με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, συνήθως, παρέχεται από την Επιτροπή. Η παρακολούθηση της προόδου των υποψηφίων χωρών όσον αφορά την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων προσχώρησης στη συνέχεια αξιολογούνται ετησίως από την Επιτροπή στις εκθέσεις προόδου για κάθε υποψήφια χώρα.Από το 2006, η παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά τα κριτήρια προσχώρησης της Κοπεγχάγης έχει επεκταθεί και στις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες (και στις ετήσιες εκθέσεις προόδου) από τα Δυτικά Βαλκάνια (Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Κοσσυφοπέδιο).

Στην Επιτροπή, η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εν δυνάμει υποψήφιας χώρας και την πρόοδο των χωρών όσον αφορά τη συμμόρφωση στα κριτήρια της Κοπεγχάγης.

1.4 Η 5η Διεύρυνση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στη σύνοδό του στην Κοπεγχάγη, τον Δεκέμβριο του 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκανε ένα από τα σημαντικότερα βήματα στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Καλώντας δώδεκα ακόμη χώρες να προσχωρήσουν σε αυτήν, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αύξανε μόνο τη γεωγραφική έκταση και τον πληθυσμό της,

[3] Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ- Pascal Fontaine,2014, σελ.11
[4] http://ec.europa.eu/economy_finance/international/enlargement/criteria/index_en.htm

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

αλλά έθετε τέρμα στη διαίρεση που είχε χωρίσει τη γηραιά ήπειρο στα δύο από το 1945. Η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία έγιναν μέλη της ΕΕ το 2004 μαζί με τα νησιά της Μεσογείου Κύπρο και Μάλτα. Το 2007 ακολούθησαν η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Όλες τους είναι πλέον εταίροι στο μεγαλόπνοο σχέδιο που συνέλαβαν οι ιδρυτές της Ε.Ε..

Δέκα νέες χώρες εντάχθηκαν στην Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένωνοκτώ από τη Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Οι ηγέτες της Ε.Ε. κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με τη συνταγματική συνθήκη, η οποία ένωσε όλες τις προηγούμενες συνθήκες της Ε.Ε. σε ένα έγγραφο και εισήγαγε αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ίδιοι υποστήριξαν ότι οι αλλαγές αυτές είναι αναγκαίες για την εξασφάλιση της συνέχισης της αποτελεσματικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τη διεύρυνσή της. Δόθηκε στα κράτη μέλη προθεσμία δύο ετών για την κύρωση της Συνταγματικής Συνθήκης.

Θα ήταν πολύ προφανές να πει κανείς ότι αυτή η διαδικασία διεύρυνσης σε πολλά σημεία διαφέρει από τις προηγούμενες. Είναι σαφώς πολύ πιο δύσκολη δεδομένου ότι συμπεριλαμβάνει τόσες πολλές και τόσο διαφορετικές χώρες.

Η εκτεταμένη και εντατική ανάπτυξη των προϋποθέσεων που σχετίζονται με την ένταξη στην Ε.Ε. έχει συνοδευτεί από την αύξηση της ασυμμετρίας της διαδικασίας[5]. Το πρώτο μέσο για την προετοιμασία των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης για την προσχώρηση, ήταν οι συμφωνίες σύνδεσηςπου υπογράφηκαναπό τις 10 υποψήφιες χώρες κατά την περίοδο από το 1991 έως το 1996. Οι συμφωνίες αυτές συνεπάγονται δεσμεύσεις και από τις δύο πλευρές. Οι συνδεδεμένες χώρες συμφώνησαν να ανοίξουν σταδιακά τις αγορές τους για τα βιομηχανικά προϊόντα της Ε.Ε., για να επιταχύνουν την εναρμόνιση τους με το κεκτημένο και να επιδιώκουν τη δημοκρατία τους και τις μεταρρυθμίσεις προσανατολισμένες στην ανοιχτή αγορά. Η Ένωση, με τη σειρά της, αναγνωρίζει την απόλυτη επιθυμία τους να γίνουν μέλη της Ε.Ε. και άνοιξε αμέσως στην αγορά για τα βιομηχανικά προϊόντα τους και δεσμεύτηκε να παράσχει βοήθεια στις χώρες αυτές για την επιδίωξη αυτών των μεταρρυθμίσεων με στόχο την δημοκρατία, την ευημερία και την τελική ένταξη στην Ε.Ε.. Οι συμφωνίες επικρίθηκαν για την έλλειψη δέσμευσης από την πλευρά της ΕΕ να ανοίξει τις αγορές της στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, χάλυβα και άνθρακα, καθώς και για τα γεωργικά προϊόντα. Ωστόσο, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται σαν ένα στάδιο των συμβατικών σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε. και των υποψηφίων προς ένταξη, χωρών.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της νέας μεθόδου της διεύρυνσης είναι η πολυπλοκότητά της[6]. Όπως και στις προηγούμενες διευρύνσεις, ουσιαστικά σχεδιάστηκε ως μια διαδικασία δύο σταδίων που ξεκινάει με ένα είδος του

[5]Methodology of the EU Enlargement: a Critical Appraisal- Klaudijus Maniokas σελ.7

[6]Methodology of the EU Enlargement: a Critical Appraisal- Klaudijus Maniokasσελ.5

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

συνεταιρίζεσθε και τελειώνει με τις διαπραγματεύσεις, ενώπαρεμβάλλεται ένα ενδιάμεσο στάδιο με ειδικά όργανα μεταξύ της ένωσης και των διαπραγματεύσεων. Ο σκοπός αυτού του ενδιάμεσου σταδίου ήταν να δημιουργήσει μία επιπρόσθετη πύλη για τις διαπραγματεύσεις και να επιτρέψει τον καλύτερο έλεγχο της διαδικασίας από την Ε.Ε..

Γενικεύοντας, η διαδικασία διεύρυνσης τείνει να καταστεί πιο περίπλοκη. Μία από τις συνέπειες αυτής της τάσης να καταστεί η διεύρυνση πιο περίπλοκη και πολύπλοκη, είναι η δυνατότητα να διαφοροποιούν τις χώρες που συμμετέχουν. Δεδομένης της κλασσικής μεθόδου διεύρυνσης, η Ε.Ε. προτιμά να διαπραγματευτεί με ομάδες χωρών, παρόμοιων οικονομικών στοιχείων. Προκειμένου να εξασφαλισθεί η δυνατότητα διαφοροποίησης, η διαδικασία επεκτάθηκε σε περισσότερα στάδια και, αυτό που είναι ακόμη πιο σημαντικό, είναι το γεγονός πως το σύνολο των όρων αναπτύχθηκε και παραμένει ευέλικτο ως συνάρτηση της πολιτικής κατάστασης στην Ε.Ε..

Η απόφαση να εξαιρεθούν ορισμένες χώρες από την ομάδα των χωρών που καλούνται προς διαπραγμάτευση το 1997 προκάλεσε πολλές διαμάχες. Αντιδρώντας στην κατάσταση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου αποφάσισε να ξεκινήσει τη διαδικασία προσχώρησης με όλες τις υποψήφιες χώρες με την πιο ήπια αρνητική αντίδραση όλων εκείνων που έμειναν εκτός. Ωστόσο, η διαμάχη της απόφασης για τη διαφοροποίηση οδήγησε σε μια σειρά από προσπάθειες για να αναλύσουν τις απόψεις της Επιτροπής και να εκτιμήσει αν υπήρχαν σοβαρά επιχειρήματα που υποστηρίζουν τις διαφορές.

Η συγκριτική ανάλυση των εκθέσεων της Επιτροπής δεν μπορεί να παράσχει πολύ σαφή και αρκετά πειστικά επιχειρήματα έτσι ώστε να στηρίξουν την επιλογή. Οι ίδιες οι εκθέσεις έχουν γραφτεί χρησιμοποιώντας διαφορετική βάση για την αξιολόγηση των τεχνικών και αξιολόγησης. Αντί της σαφής μεθοδολογίας η Επιτροπή χρησιμοποίησε προσεγγιστικές μεθόδους που ευνοούν ορισμένες χώρες. Γενικά τα συμπεράσματα αυτά προήλθαν από τη γενική εντύπωση ως προς την «εμπιστοσύνη» σε μια χώρα και όχι τόσο την προσεκτική εξέταση της εσωτερικής προετοιμασίας της κάθε χώρας.

Οι υποψήφιες χώρες οι οποίες έμειναν εκτός των διαπραγματεύσεων το 1997 αναζητούσαν τη θετική επαναξιολόγησή τους στη νέα έκθεση προόδου του 1998. Ωστόσο, παρέμεινε η πεποίθηση πως είχαν μείνει εκτός χώρες οι οποίες πληρούσαν τα κριτήρια. Κύριο παράδειγμα είναι η περίπτωση της Λιθουανίας.Στην αξιολόγηση αναφερόταν πως η Λιθουανία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στη δημιουργία οικονομίας της αγοράς, αλλά θα αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες στην αντιμετώπιση των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μεσοπρόθεσμα. Αυτό φαίνεται και από μερικά στοιχεία του πίνακα 1.1 στη συνέχεια, όσον αφορά τον πληθωρισμό, το spreadστα επιτόκια και την ανεργία. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων και συγκεκριμένα το έτος 1997, η οικονομία αναπτύχθηκε κατά 8,3%.Η ανάπτυξη συνεχίστηκε και το 1998, με την αύξηση του ΑΕΠ να εκτιμάται σε 7,5% κατά τη διάρκεια του πρώτου μέρους

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

τουέτους.Η ανάκαμψη, η οποία άρχισε το 1995, οδηγήθηκεκυρίως από την εγχώρια ζήτηση, ιδίως από την εγχώρια κατανάλωση[7]. Ωστόσο, δεν υπήρχε εμφανείς εμπιστοσύνη για τις ξένες επενδύσεις στη χώρα. Γεγονός που την καθιστούσε αδύναμη ως προς τις ξένες και ανταγωνιστικές πιέσεις.

Πίνακας 1.1 Στατιστικά στοιχεία Λιθουανίας(1996-2004).

Χώρα	Μεταβλητή	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Λιθουανία	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	5,15	8,29	7,47	-1,13	3,83	6,52	6,76	10,54	6,55
	Πληθωρισμός.	24,62	8,88	5,07	0,75	1,01	1,36	0,30	-1,15	1,18
	Spreadεπιτοκίων.	7,61	6,51	6,22	8,15	8,29	6,63	5,15	4,58	4,53
	Ανεργία	15,60	14,10	13,70	13,40	15,90	16,80	13,00	12,90	11,30

Πηγή : Worldbank.org

Η επιλογή της Πολωνίας, της Ουγγαρίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας ήταν προφανείς γιατίβρισκόντουσαν πολύ μπροστά από τους άλλους σε μια σειρά από τομείς. Ξεκίνησαν την προετοιμασία για την ένταξη νωρίτερα και οι προσπάθειές τους για την οικονομική μεταρρύθμιση έχουν αναγνωριστεί από την εισαγωγή τους στον ΟΟΣΑ. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα PHARE[8]παρείχε στις χώρες αυτές (Πολωνία και Ουγγαρία,αρχικά) άμεση οικονομική βοήθειας αλλά και τεχνογνωσία για τις μελλοντικές τους μεταρρυθμίσεις. Το πρόγραμμα Phare 1998 περιλάμβανε εθνική πίστωση, με βάση την προσχώρηση, ιδίως για την υποστήριξη Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, τη γεωργία, τις μεταφορές, καθώς και η συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα. Η Πολωνία είχε και τα οφέλη από το πρόγραμμα PHARE στα τελωνεία, στο περιβάλλον, στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και του TAIEX[9].

[7]http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/lithuania_en.pdf ,REGULAR REPORT FROM THE COMMISSION ON LITHUANIA'S PROGRESS TOWARDS ACCESSION, 1998, σελ. 12.

[8] Ο όρος «PHARE» - Πολωνία και Ουγγαρία:Βοήθεια για την Ανοικοδόμηση των Οικονομιών τους- είναι το κύριο χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για την ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η χρηματοδότησή του, χρησιμοποιείται για τη διοχέτευση των τεχνικών, οικονομικών και υποδομών εμπειρογνωμοσύνης και βοήθειας προς τα κράτη παραλήπτες. Ο στόχος είναι η βοήθεια σε αυτές τις χώρες να επιτύχουν οικονομίες της αγοράς με βάση την ελεύθερη επιχειρηματικότητα και την ιδιωτική πρωτοβουλία. - http://www.europarl.europa.eu/enlargement/briefings/33a1_en.htm#summary

[9] Το TAIEX είναι το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας και ανταλλαγής πληροφοριών σε όργανο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το TAIEX στηρίζει τις δημόσιες διοικήσεις όσον αφορά την προσέγγιση, την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας της ΕΕ, καθώς και τη διευκόλυνση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών της ΕΕ. Είναι σε μεγάλο βαθμό προσανατολισμένη στις ανάγκες και παρέχει την κατάλληλη τεχνογνωσία για την αντιμετώπιση θεμάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα. - http://ec.europa.eu/enlargement/tenders/taiex/

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πίνακας 1.2 Στατιστικά στοιχεία Πολωνίας, Ουγγαρίας, Τσεχικής Δημοκρατίας(1996-2004).

Χώρα	Ονομασία Μεταβλητής	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Πολωνία	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	6,24	7,09	4,98	4,52	4,26	1,21	1,44	3,56	5,14
	Πληθωρισμός.	19,82	15,08	11,73	7,27	10,06	5,49	1,90	0,79	3,58
	Spreadεπιτοκίων.	6,06	6,01	6,26	5,71	5,83	6,56	5,83	3,60	3,81
	Ανεργία	12,40	11,20	10,70	12,50	16,10	18,20	19,90	19,60	19,00
Ουγγαρία	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	0,04	3,43	4,21	3,24	4,23	3,85	4,48	3,84	4,94
	Πληθωρισμός.	23,43	18,31	14,18	10,03	9,78	9,16	5,26	4,65	6,78
	Spreadεπιτοκίων.	8,74	4,83	4,85	4,40	3,11	3,71	2,76	-1,37	3,73
	Ανεργία	9,90	8,70	7,80	7,00	6,40	5,70	5,80	5,90	6,10
ΤσεχικήΔημοκρατία	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	4,28	-0,67	-0,32	1,44	4,29	3,05	1,65	3,60	4,95
	Πληθωρισμός.	8,80	8,55	10,63	2,14	3,90	4,71	1,79	0,11	2,83
	Spreadεπιτοκίων.	5,75	5,49	4,73	4,20	3,74	4,32	4,73	4,62	4,74
	Ανεργία	3,90	4,80	6,50	8,70	8,80	8,10	7,30	7,80	8,30

Πηγή : Worldbank.org

Στην Πολωνία σύμφωνα με τον πίνακα 1.2, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 7% το 1997. Επιπλέον, από έτος σε έτος ο πληθωρισμός έχει μειωθεί σταθερά, σε καλό δρόμο για την επίτευξη μονοψήφιου αριθμούστο τέλος του έτους 1998.

Την ίδια σχεδόν πορεία ακολούθησε και η Ουγγαρία, με στοιχεία από τον ίδιο πίνακα, με τον πληθωρισμό να υποχωρεί 14,18% τον Αύγουστο του 1998από 18,3% ένα χρόνο νωρίτερα. Κατά τη διάρκεια του 1997, ωστόσο, η υποχώρηση του πληθωρισμού επιβραδύνθηκε κάπωςλόγω της διαρθρωτικής προσαρμογής της σχετικής τιμής των ενεργειακών προϊόντων. Θετική ήταν η τάση και στο ΑΕΠ όπου ο ρυθμός αύξησης από 3,43% το 1997 παρέμεινε κοντά στο 4,5% κατά το πρώτο εξάμηνοτου 1998.

Όσον αφορά την Τσεχική Δημοκρατία βίωσε μία μείωση στο ΑΕΠτο 1997 σε 1%, από 3,9% το 1996 (βλ. Πίνακα 1.2). Η επιβράδυνση εμφανίστηκε για πρώτη φορά στηνεπενδυτικές δαπάνες, αλλά βάθυνε αργότερα στη διάρκεια του έτους, απόπερικοπές στις κρατικές δαπάνες. Οι καθαρές εξαγωγές ήταν μόνη συνιστώσα της ζήτησης που αυξήθηκε σημαντικά το 1997. Ηεπιβράδυνση της οικονομικήςδραστηριότητας έχει βαθύνει περαιτέρω το πρώτο εξάμηνο του 1998, όταν το πραγματικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 1,7%λόγω της κατάρρευσης της εγχώριας ζήτησης.

Η θετική πλευρά ήταν πωστο εμπορικό έλλειμμα μειώθηκε σημαντικά το 1998, λόγω της μείωσης των εισαγωγών, οι πιο στενές σχέσεις με την ΕΕ ώθησε τις εξαγωγές.Η αύξηση των εξαγωγών οδήγησε στην ανάκαμψη της βιομηχανικής παραγωγήςτους τελευταίους μήνες του 1997 και το πρώτο εξάμηνο του 1998.Μία περαιτέρω βελτίωση υπήρξε η επιβράδυνση του πληθωρισμού. Μετά την κορύφωσή του στο 13,4% τον Φεβρουάριο του 1998, μειώθηκε σε9,4% τον Αύγουστο του 1998.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ολοκληρώνοντας η ετήσια έκθεση αναφέρει πως η Τσεχική Δημοκρατία μπορεί να θεωρηθεί ως μιαοικονομία της αγοράς και θα πρέπει να είναι σε θέσηνα αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μεσοπρόθεσμα,υπό την προϋπόθεση ότι θα βελτιώσει τη διοίκηση και θα επιταχύνει την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων.

Η Σλοβακία είχε αποκλειστεί για σαφείς πολιτικούς λόγους. Στην αναφορά αξιολόγησης του 1997 σχετικά με την αίτηση τηςΣλοβακίας για ένταξη στην ΕΕ, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμαότι:"Η Σλοβακία έχει υιοθετήσει τις περισσότερες από τις μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για τη δημιουργία μιας οικονομίας της αγοράς". "Θα πρέπει όμως να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μεσοπρόθεσμα, αλλά αυτό απαιτεί μεγαλύτερη διαφάνεια και πολιτικές οι οποίες βασίζονται στην αγορά". Κατά την περίοδο Ιουλίου 1997 έως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1998 υπήρξε έλλειψη σταθερότητας των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπωσαντανακλάται από την αδυναμία της εκλογής πρόεδρο, τη μεταβίβαση της προεδρικής εξουσίας, τη μη ικανοποιητική λειτουργία των κοινοβουλευτικών επιτροπών και τηναδιαφορία ως προς τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Υπήρξαν προβλήματα ως προς την αντιμετώπισητων μειονοτήτων και η έλλειψη προόδου όσον αφορά την έγκριση της νομοθεσίας για τις γλώσσες των μειονοτήτων[10].

Η επιλογή της Εσθονίας και της Σλοβενίας ήταν λιγότερο προφανές. Ενώ η Σλοβενία ήταν αρκετά μπροστά από όλες τις άλλες υποψήφιες χώρες ως προς την οικονομική της ανάπτυξη, ιδιαίτερα οι προσπάθειές της για την ένταξη στην ΕΕ όσον αφορά την υιοθέτηση του κεκτημένου ήταν μάλλον μέτριεςσε σύγκριση με τις προσπάθειες των υπόλοιπων χωρών. Η Εσθονία,επίσης, ήταν μπροστά από τις υπόλοιπες χώρες της Βαλτικής όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη. Το 1997 χαρακτηρίστηκε από τη σημαντική επιτάχυνση στο ρυθμό αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, το οποίο έφθασε το 11,8% μετά απόπερίπου 5% το 1996, όπως επιβεβαιώνεται από τον πίνακα 1.3 που ακολουθεί. Οι επενδύσεις και η εξωτερική ζήτηση ήταν σε υψηλά επίπεδα, επίσης αύξηση των πραγματικών μισθών παρείχε υποστήριξη για την επέκταση της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης[11].Το πόρισμα της αναφοράς του 1997 σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της Εσθονίας στην ΕΕ, ήταν ότι:«Η Εσθονία παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά μιας δημοκρατίας, με σταθερούς θεσμούς, που εγγυώνται το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό για την προστασία των μειονοτήτων. Αλλά πρέπει να ληφθούν μέτρα για την επιτάχυνση της πολιτογράφησης των ρωσόφωνων μη πολιτών, ώστε να μπορέσουν να αποτελέσουν μια πιο ολοκληρωμένη εσθονική κοινωνία».

[10]http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/slovakia_en.pdf , REGULAR REPORT FROM THE COMMISSION ON SLOVAKIA'S PROGRESS TOWARDS ACCESSION, 1998, σελ. 13

[11]http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/estonia_en.pdf , REGULAR REPORT FROM THE COMMISSION ON ESTONIA'S PROGRESS TOWARDS ACCESSION, 1998, σελ.13

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πίνακας 1.3 Στατιστικά στοιχεία Εσθονίας και Σλοβενίας(1996-2004).

Χώρα	Ονομασία Μεταβλητής.	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Εσθονία	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	5,32	11,80	4,12	-0,86	10,57	6,33	6,08	7,42	6,29
	Πληθωρισμός.	23,05	10,58	8,21	3,30	4,02	5,75	3,57	1,34	3,05
	Spreadεπιτοκίων.	8,82	5,57	6,98	6,90	3,67	3,75	3,96	3,11	3,49
	Ανεργία	9,90	10,40	9,50	11,60	13,10	12,40	9,40	10,70	10,00
Σλοβενία	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	3,52	5,11	3,29	5,27	4,16	2,95	3,84	2,84	4,35
	Πληθωρισμός.	9,79	8,36	7,91	6,15	8,88	8,42	7,47	5,58	3,59
	Spreadεπιτοκίων.	7,52	6,84	5,55	5,14	5,72	5,24	4,93	4,80	4,83
	Ανεργία	6,90	6,60	7,40	7,30	6,90	5,70	6,30	6,70	6,30

Πηγή : Worldbank.org

Σχετικά πιο εύκολη ήταν η απόφαση όσο αναφορά τα νησιά της Μεσογείου (Κύπρος και Μάλτα). Συγκεκριμένα αναφέρεται πως η οικονομία του νότιου τμήματος της Κύπρου έχει αποδείξει την ικανότητα να προσαρμόζεται και φαίνεται ότι είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει όποιον ανταγωνισμό κατά την ενσωμάτωσηστην ΕΕ[12]. Από το 1993 κιόλας η Κύπρος ακολούθησε την πολιτική ανοιχτής αγοράς και συνεχίζει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με τον τριτογενή τομέας να επεκτείνεται. Οι μακροοικονομικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια του 1993-1997 ήταν, όμως κάπως ασαφείς. Αφενός, η ανεργία παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα, παρατηρώντας τα στοιχεία του πίνακα 1.4, αφετέρου ο πληθωρισμός υποχώρησε σταδιακά, καταργήθηκαν οι έλεγχοι επί των τιμώνκαι την ελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου. Από την άλλη πλευρά, εν μέρει λόγω των δυσμενώνεξελίξεων στους τομείς τουρισμού και της γεωργίας, η οικονομική ανάπτυξη μειώθηκε. Το δημοσιονομικό και το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σημαντικά το 1997-98.Παρά τη μείωση της οικονομικής ανάπτυξης, η Κύπρος συνέχισε να απολαμβάνει τη σχεδόν πλήρη εργασία. Το συμπέρασμα της ετήσιας αναφοράς σημειώνει πως στον οικονομικό τομέα, οι εξελίξεις από το 1993 επιβεβαιώνουν ότι η Κύπροςέχει την ικανότητα να προσαρμόζεται στις προκλήσεις που θέτει η υιοθέτηση του κεκτημένου καιότι οι αρχές φαίνονται ότι μπορούν να αποκτήσουν ένα σταθερό μακροοικονομικόπεριβάλλον και ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό κλίμα.

Πίνακας 1.4 Στατιστικά στοιχεία Κύπρου και Μάλτας(1996-2004).

Χώρα	Ονομασία Μεταβλητής	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Κύπρος.	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	1,63	2,40	5,09	4,69	5,67	3,58	3,22	2,79	4,38
	Πληθωρισμός.	2,98	3,61	2,23	1,63	4,14	1,98	2,80	4,14	2,29
	Spreadεπιτοκίων.	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,84	2,57	3,38	3,82
	Ανεργία	4,30	3,30	4,90	5,70	5,00	4,00	3,30	4,10	4,30

[12]http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/cyprus_en.pdf , REGULAR REPORT FROM THE COMMISSION ON CYPRUS' PROGRESS TOWARDS ACCESSION, 1998.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Μάλτα	Ανάπτυξη ΑΕΠ.	3,78	5,26	5,13	4,72	6,77	-1,55	2,81	0,13	-0,50
	Πληθωρισμός.	2,05	3,11	2,39	2,13	2,37	2,93	2,19	1,30	2,79
	Spreadεπιτοκίων.	3,27	3,43	3,44	3,04	2,42	2,06	1,74	2,41	2,70
	Ανεργία	7,10	7,10	6,30	7,00	6,30	7,10	6,90	7,50	7,30

Πηγή : Worldbank.org

Στην Μάλτα η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ[13] το 1998 ήταν περίπου 5,13% αν και υπήρχε μια ελαφριά τάση επιβράδυνσης (πίνακας 1.4). Η συνεχόμενη μειωμένη εγχώρια ζήτηση συνέβαλε στη μείωση κατά το ήμισυ στο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών σε σύγκριση με την κορύφωσή του το 1995-1996, όταν ήταν κοντά στο 11% του ΑΕΠ.Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 1,4% κατά το τελευταίο τρίμηνο του 1998, μειώνοντας το μέσο όρο του πληθωρισμού για το έτος στο 2,4%. Η ανεργία παρέμεινε στα συνήθη για τη Μάλτα ποσοστά, όπως φαίνεται από τον πίνακα 1.4 που προηγείται, του 7%. Η κύρια πρόκληση για την οικονομική πολιτική στη Μάλτας είναι να μειώσει το δημόσιο έλλειμμα, το οποίο είναι πλέον κοντά στο 12% του ΑΕΠ.

Εν ολίγοις η Μάλτα πληροί τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης.Αποτελεί μία οικονομία της αγοράς, και θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα λάβει τα κατάλληλα μέτρα, ιδίως σεό, τι αφορά τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για τη συνέχιση της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης.

Εν κατακλείδι όλες αυτές οικονομίες, ξεκινώντας η κάθε μία από τη δική της αφετηρία, κατάφερε να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1ηΜάϊου του 2004, σηματοδοτώντας ένα νέο ξεκίνημα για μία ενιαία Ευρώπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - Κεντρική Ευρώπη.

Η 1η Μαΐου του 2004 αποτέλεσε μία απ' τις πιο σημαντικές ημερομηνίες για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Πέντε χώρες (Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία και Σλοβενία), ήταν μερικά από τα νέα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Οι τέσσερις από τις πέντε αυτές οικονομίες, εκτός της Σλοβενίας, ήδη είχαν ξεκινήσει, από τα πρώτα χρόνια της αλλαγής του συστήματός τους (1991), τις συλλογικές προσπάθειες συνεργασίας σε μια σειρά από τομείς κοινού ενδιαφέροντος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης για την ανάπτυξη των οικονομιών τους. Αυτές οι χώρες είναι γνωστές σαν ομάδα Βίσεγκραντ, (Visegrad 4- V4). Όλες οι χώρες V4 φιλοδοξούσαν να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεωρώντας την

[13]http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1999/malta_en.pdf , REGULAR REPORT FROM THE COMMISSION ON MALTA'S PROGRESS TOWARDS ACCESSION, 1999.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ένταξή τους, ως ένα ακόμη βήμα προς τη διαδικασία της υπέρβασης των τεχνητών διαχωριστικών γραμμών στην Ευρώπη, μέσω της αμοιβαίας υποστήριξης.

Μετά την πρώτη δεκαετία στην Ε.Ε., η αρχική διάκριση μεταξύ «παλαιών» και «νέων» κρατών μελών έχει καταστεί μία παρωχημένη αντίληψη. Η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση έχει αναδιατυπώσει την πολιτική γεωγραφία της Ευρώπης,με έναν άξονα Βορρά-Νότου αντικαθιστώντας σε μεγάλο βαθμό το παλιό μεταξύ«Δύσης» και «Ανατολής». Εν συντομία,«Νέα Ευρώπη» δεν σημαίνει πλέον νέες εισόδους κρατών, σημαίνει ότιοι χώρες, ανεξάρτητα από την ιστορία τους, δείχνουν την ικανότητα των κοινωνικών και πολιτικών καινοτομιών, προς την καλύτερη αντιμετώπιση της κρίσης.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (ΚΑΕ) έχει παρουσιάσει ένα σημαντικό οικονομικό δυναμισμό. Ως αποτέλεσμα, σήμερα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠστην Τσεχική Δημοκρατία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενίαανέρχεται στο 75-80% του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ στην Ουγγαρίακαι την Πολωνίας βρίσκεται στο 60%. Την ίδια στιγμή που τα επίπεδα του δημοσίου χρέους είναι αρκετά κάτω από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, όπως επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία του πίνακα2.1.

Η προνομιακή θέση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αποτελεσματικότητα και τα κέρδη που ακολούθησαναπό την εισροή των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) τόσο πριν όσο και μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλά αυτές οι εξελίξεις έχουν παγώσει, εν μέσω παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και έπειτα.

Παράλληλα με αυτήν την επίδραση υπάρχουν αρκετά ακόμη θέματα προς επίλυση. Ως το κύριο μειονέκτημα της Κεντρικής Ευρώπης θεωρούνται οι διασυνοριακές υποδομές οι οποίες ζητούν συγχρονισμένους στόχους ανάμεσα στις χώρες, αυξάνοντας τις επιδόσεις στο σύνολο και συνθέτοντας μια λίστα με στρατηγικά έργα υποδομής μεταφορών.Ορισμένες χώρεςαντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και τηςαπασχόλησης των σε μεγάλο βαθμό κοινωνικά αποκλεισμένων πληθυσμών(π.χ. τωνΡομά).

Πίνακας 2.1Κεντρική Ευρώπη (2003-2014): Κατά κεφαλήν ΑΕΠ & Δημόσιο χρέος.

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (EU28 =100)												
	2003	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Τσεχία	77	79	80	81	84	81	83	81	83	82	83	85
Ουγγαρία	62	62	62	62	61	63	64	65	65	65	67	68
Πολωνία	48	49	50	50	53	54	59	62	64	67	67	68
Σλοβενία	83	86	86	86	87	89	85	83	83	81	81	83
Σλοβακία	55	56	59	62	67	72	71	73	73	75	76	77

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Δημόσιο χρέος, % του ΑΕΠ												
EU (28)	60,7	61,2	61,8	60,4	57,8	61	73	78,4	81	83,8	85,5	86,8
Τσεχία	28,1	28,5	28	27,9	27,8	28,7	34,1	38,2	39,9	44,7	45,2	42,7
Ουγγαρία	57,6	58,5	60,5	64,7	65,6	71,6	78	80,6	80,8	78,3	76,8	76,2
Πολωνία	46,6	45,3	46,7	47,1	44,2	46,6	49,8	53,3	54,4	54	55,9	50,4
Σλοβενία	26,7	26,8	26,3	26	22,7	21,6	34,5	38,2	46,4	53,7	70,8	80,8
Σλοβακία	41,6	40,6	33,9	30,8	29,9	28,2	36	40,8	43,3	51,9	54,6	53,5

Πηγή : Eurostat

Ενώ όλες οι χώρες του Βίσεγκραντ εμφανίζουν μία σχετική αδυναμία στον τομέα της καινοτομίας, η οποία σε κάποιο βαθμό εξηγείται από τα χαμηλά επίπεδα επενδύσεωνστην Ε&Α, την καινοτομία και την ποιότητα εκπαίδευσης, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις δημογραφικές και κοινωνικές προκλήσεις, με τη γήρανση και τη δημογραφική παρακμή να ξεχωρίζει. Στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης αναμένεται το σύνολο του πληθυσμού να μειωθεί κατά τις επόμενες δεκαετίες. Η μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και η χαμηλή γονιμότητα είναι οι πολιτισμικές διεργασίεςστις περισσότερες προηγμένες οικονομίες. Η μετανάστευση μπορεί εν μέρει να εξομαλύνει τις επιδράσεις του φαινομένου αυτού,αλλά είναι πολύ πιθανόότι οι χώρες αυτέςθα χρειαστεί να αυξήσουν την ηλικία συνταξιοδότησης ακόμη ή και περαιτέρω αύξηση της συμμετοχής του εργατικού δυναμικού εν γένει.

Ωστόσο μεγάλη πρόκληση αποτελεί και η ισότητα των ευκαιριών στην Κεντρική Ευρώπη ανάμεσα σε διαφορετικές περιφέρειες των χωρών. Η διαδικασία σύγκλισης,σε μέρη όπως η Μπρατισλάβα, η Βουδαπέστη,η Πράγα και η Βαρσοβία οδήγησε περιοχές με κατά κεφαλήν ΑΕΠ άνω του μέσου όρου της Ε.Ε. Ταυτόχρονα, η ταχεία οικονομική μεταμόρφωσηέχει αφήσει πίσω περιφερειακές περιοχές οι οποίες δείχνουν λίγα σημάδια της οικονομικής ανάπτυξης. Επιπλέον, οι ΑΞΕ έχουν την τάση να επικεντρώνονται στις πρωτεύουσες.

Όταν οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης εισήλθαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, μερικές φορές θεωρούνταν ως μια δυνητική πηγήτων προβλημάτων και όχι μέρος της λύσης. Ως οι αργά εισερχόμενες στηνένωση, η Κεντρική Ευρώπη χρειάζονταν περισσότερο χρόνο προσαρμογής στους κανόνεςπου έχουν διαμορφωθεί κατά τις προηγούμενες πέντε δεκαετίες.

Στις χώρες οι οποίες από κλειστές οικονομίες έγιναν μέρος του διεθνές εμπορίου, ο βαθμός των ξένων επενδύσεων και το εμπόριο στο σύνολό τους επηρέασαν τουςρυθμούς ανάπτυξης.Οι ροές κεφαλαίων, ήταν ζωτικής σημασίας για τις χώρες αυτές, βοηθώνταςστη μετάβαση προς μια καπιταλιστική οικονομία. Πολλοί είναι οι λόγοι που έκαναν αυτές τις χώρες ελκυστικούς προορισμούς για τους επενδυτές,ένα εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, σχετικά φθηνό δεδομένης τηςπαραγωγικότητας καθώς και η ευνοϊκή γεωγραφική τοποθεσία τους στο κέντρο της Ευρώπης.

Παρόλα αυτά οι επενδυτές είχαν αποθαρρυνθείαπό τις επενδύσεις σε ορισμένα από τα νέα μέλη και λόγω ανολοκλήρωτων ιδιωτικοποιήσεων, υψηλών φόρων, το χαμηλό επίπεδο της υποδομής μεταφορών και της κυβερνητικής πολιτικής. Κατά

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

συνέπεια, ο χαμηλός κίνδυνος και η καλή πορεία των μεταρρυθμίσεων στην Πολωνία, την Τσεχική Δημοκρατία και την Ουγγαρία έκανε τις χώρες αυτές κορυφαίους προορισμούς για επενδύσεις. Αυτές είναι, επίσης, οι μεγαλύτερες από τις χώρες της ΚΑΕ και οι ιδρυτές της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (CEFTA)[14] το 1992.

2.1Ουγγαρία.

Η ένταξη στην ΕΕ έδωσε νέα ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη νέων κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των χωρών V4 - με εξαίρεση τηνΟυγγαρία, όπου ο αρχικά υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2007 και το βιοτικό επίπεδο, το οποίο μετράται σε όρους του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, παρέμεινε στάσιμο για το διάστημα 1997-2004 (βλ. Πίνακα 2.1) και στη συνέχεια βίωσε μία συνεχόμενη πτώση μέχρι και το 2009. Λόγω της ευπάθειας της χώρας και το ύψος του χρέους, με το υψηλότερο σημείο να αγγίζει το 80,6% του ΑΕΠ το 2011, δεν υπάρχουν πολλές δημοσιονομικές επιλογές, όπως ούτε υπάρχουν διαθέσιμα εργαλεία για να σταθεροποιηθεί η κατάσταση, ενώ η εσωτερική αγορά είναι πολύ μικρή για τη σταθεροποίηση της ζήτησης.

Η εξισορρόπηση της οικονομίας, οδηγείται από τα πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών τα οποία αντανακλούν τόσο την απομόχλευση του ιδιωτικού τομέα όσοκαι την ενίσχυση της θετικής συνεισφοράς από τα κονδύλια της Ε.Ε. Το σημερινό υψηλό επίπεδο της στο δημόσιο χρέος είναι το αποτέλεσμα χαλαρής δημοσιονομικήςπολιτικής κατά την τελευταία δεκαετία και περαιτέρω επιδείνωσης από την οικονομική κρίση. Από ένα επίπεδο 51,9% το 2001, αυξήθηκε κατά σχεδόν30 ποσοστιαίες μονάδες για να φθάσει περίπου 81% μέσα σε δέκα χρόνια. Στα προ κρίσης χρόνια, αυτό ήταν αποτέλεσμα συσσώρευσης πρωτογενών ελλειμμάτων. Με το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης έγινε μεταστροφή της κατάστασης. Το πρωτογενές έλλειμμα μειώθηκε αρκετά ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής προσπάθειας για εξυγίανση. Αλλά με μία πτώση του παραγόμενουπροϊόντος με αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση του χρέους.

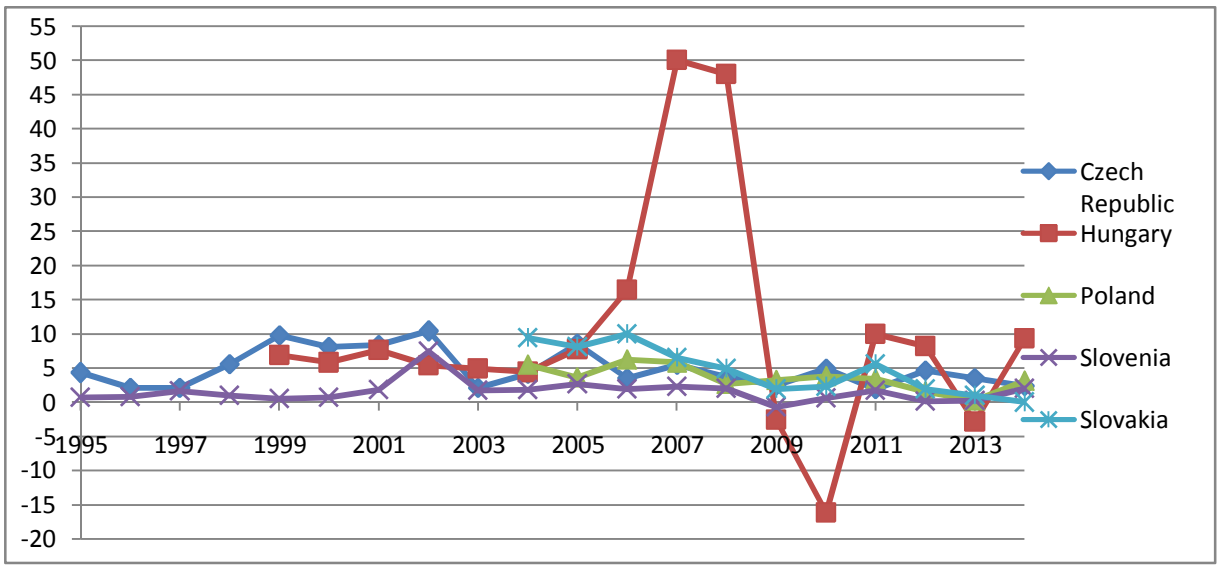
Μετά από μια ισχνή άνοδο της ανάπτυξης στο διάστημα 2010-2011, το ΑΕΠ της Ουγγαρίας (διάγραμμα 2.2) βίωσε, για δεύτερη φορά μετά την κρίση (-6,6% το 2009) μία μείωση της τάξης του -1,7% και μόλις το 2014 αυξήθηκεελάχιστα πάνω από 3%. Ο ρυθμός της αύξησης προήλθε απόπροσωρινά μέτρα και παράγοντες, όπως η αύξηση της απορρόφησης των κονδυλίων της Ε.Ε. και το επιδοτούμενο δανειακό συστήματα.

[14]Η προβλεπόμενη ζώνη ελεύθερου εμπορίου δεν είχε σκοπό να παρέμβει στοστόχο της ένταξης στην ΕΕ, αλλά την αύξηση των συναλλαγών μεταξύ τους. Κατά τη συνεδρίαση της 23-24 Ιαν, 1995, στη Βαρσοβία, οι χώρες συμφώνησαν να επιταχύνουν την άρση των φραγμών στο εμπόριο. Συμφώνησαν να μειώσουν τους δασμούς για τα γεωργικά προϊόντα κατά 50% από το 1996, και κατά 100% από το 1998. Σε μια συνάντηση κορυφής στο Μπρνο στις 11 Σεπτεμβρίου 1995, η πρωθυπουργοί των χωρών αυτών συμφώνησαν να αποδεχθούν τη Σλοβενία ως μέλος την 1η Ιανουαρίου, 1996, και αργότερα, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Οι ηγέτες της CEFTA επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για την επέκταση του ομίλου τους, το 1996 σε σύσκεψη στη Σλοβακία.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τα συνεχιζόμενα μειωμένα επίπεδα των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ουγγαρία είναι μια πηγή ανησυχίας.Η προσέλκυση των ΑΞΕ θεωρούνταν ως ένα σημαντικό μέσο για την οργανωτική αναβάθμιση, τη μεταφορά τεχνολογίας και την αύξηση της παραγωγικότητας στα νέα κράτη μέλη. Για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι ετήσιες ροές σε ΑΞΕ είναι σημαντικά μειωμένες σε σχέση με αυτές πριν από την κρίση. Παρ 'όλα αυτά, η μείωση φαίνεται να είναι ελαφρώς πιο έντονη στην Ουγγαρία και να έχει τη μεγαλύτερη διακύμανση όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 2.1.Η μείωση αυτή μπορεί να συνδέεται με την αυξημένη εξάρτηση από τη φορολογία γεγονός που μπορεί να έχει αφαιρέσει από τη συνολικήελκυστικότητα για επενδύσειςστην ουγγρική οικονομία. Μεταξύ των χωρών του Βίσεγκραντ, σύμφωνα με μελέτες του ΟΟΣΑ δείκτες δείχνουν υψηλότερα νομικά εμπόδια εισόδου στην αγορά της Ουγγαρίας. Επιπλέον, οι διεθνείς έρευνες της ανταγωνιστικότητας κατατάσσουν τη χώρα ανάμεσα στο ίδιο γκρουπ, αυτή με την ελάχιστη διαφάνεια.

Διάγραμμα 2.1Κεντρική Ευρώπη (1995-2014): Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.

Πηγή : Eurostat, FDI-annual data.

Για την Ουγγαρία, η εντατικοποίηση των εξαγωγών υπήρξε το πιο σημαντικό πλεονέκτημα της ένταξης στην ΕΕ. Η εισροή των κονδυλίων της ΕΕ παραμένει ένα από τα κύρια επιχειρήματα υπέρ της προσχώρησης της Ουγγαρίας στην ΕΕ. Ωστόσο, αυτό έφερε και κάποιες αρνητικές επιπτώσεις, καθώς η χρήση τους δεν έγινε με τρόπο αποτελεσματικό. Επιπλέον, βοήθησε στην κάλυψη διαρθρωτικών προβλημάτων, όπως οι δημόσιες δαπάνες και η ανεργία, η οποία αν και κατάφερε να μειωθεί το 2014 για όλα τα χρόνια της ένταξης ακολουθούσε μία σταθερά ανοδική πορεία.Το ύψος των διατιθέμενων κονδυλίων της ΕΕ ποικίλλει ανά χώρα όπου το υψηλότερο μέρος ανήκει στην Πολωνία, η οποία φέρει το μεγαλύτερο πληθυσμό

ανάμεσα στις χώρες της ΚΑΕ. Ωστόσο η αναλογία ανά ΑΕΠ είναι η υψηλότερη στην Ουγγαρία (25.4%) και στη Δημοκρατία της Τσεχίας (17.6%).[15]

2.2 Πολωνία.

Η Πολωνία και η Τσεχική Δημοκρατία έχουνακολουθήσει σχετικά μία πιο σταθερή πορεία. Στην Πολωνία, η διαχείριση της κρίσης δεν έχει λάβει τη μορφή πακέτων διάσωσης των τραπεζών αλλά τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όπου είχαν ήδη ξεκινήσει. Παρ'όλα αυτά, το ΔΝΤ παρείχε στην Πολωνία μια ευέλικτη πιστωτική διευκόλυνση την άνοιξη του 2009 έτσι ώστε να ξεπεράσουν τυχόν απρόσμενες οικονομικές δυσκολίες και προς αποφυγή σοβαρότερων συνεπειών της κρίσης[16].Ωστόσο, αυτό εξηγεί εν μέρει μόνο την αντοχή της χώρας έναντι της κρίσης, αυτό που είναι ακόμη πιο σημαντικό είναι ότι έχει πολύ μεγάλη εγχώρια οικονομία και είναι λιγότερο ανοιχτή, πράγμα που σημαίνει ότι οι αλλαγές στη διεθνή ζήτηση δεν την επηρεάζουν τόσο έντονα. Επιπλέον, η εγχώρια ζήτηση σε συνδυασμό με την εγχώρια αγορά είναι σε θέση να μειώσει το ρυθμό της οικονομικής επιβράδυνσης. Με 1,7% αύξηση του ΑΕΠ η Πολωνία ήταν το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ με πραγματική αύξηση το 2009. Ηανθεκτικότητα της πολωνικής οικονομίας ήταν ιδιαίτερα εμφανές σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΚΑΕ.

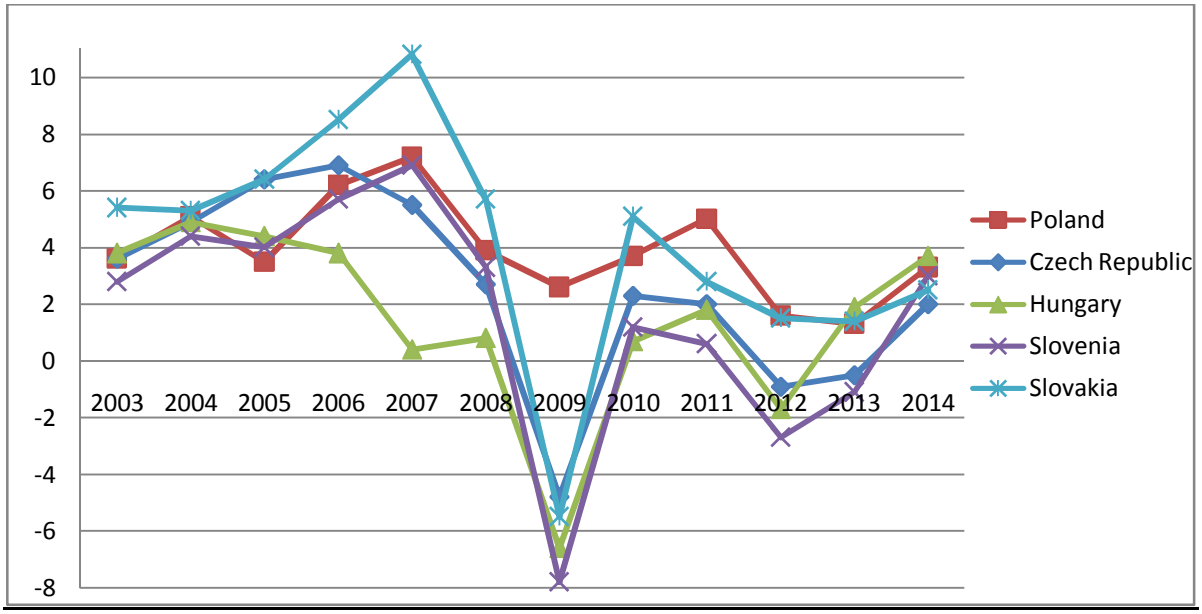
Δύο είναι οι κύριοι λόγοι για τους οποίους υπήρξε διαφοροποίηση στην Πολωνία, σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΚΑΕ: (I) η μείωση της έκθεσης σε ξένες επιδράσεις ως αποτέλεσμα του χαμηλότερου βαθμού ανοίγματος της οικονομίας, και (II) η ανθεκτική εσωτερική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να είναι το αποτέλεσμα των δομικών χαρακτηριστικών της πολωνικής οικονομίας.

Διάγραμμα2.2Κεντρική Ευρώπη (2003-2014): Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

[15]EU funds in Central and Eastern Europe. ProgressReport 2007-2013. Kpmg.com/cee

[16]Αυτή η πιστωτική διευκόλυνση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανά πάσα στιγμή και δεν συνδέεται με οποιεσδήποτε συνθήκες, δηλαδή είναι μόνο εκεί ως δίχτυ ασφαλείας.

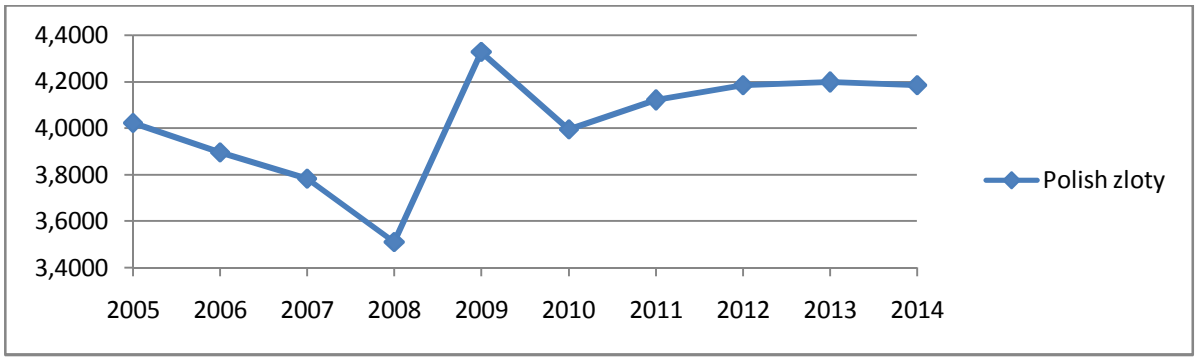
ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πηγή : Eurostat, annual GDP growth rate.

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2008, η οικονομία της ζώνης του ευρώ χτυπήθηκε από μαζικούς κλυδωνισμούς, τόσο στην προσφορά όσο και στη ζήτηση. Η Πολωνία, επίσης, επηρεάστηκε από τις αρνητικές διαταραχές της ζήτησης, αλλά σεμικρότερο μέγεθος. Στην περίπτωση της προσφοράς, η Πολωνία χτυπήθηκε σε παρόμοια έκταση ως τη ζώνη του ευρώ, η οποία εκδηλώθηκε σε μια ονομαστική υποτίμηση του πολωνικού ζλότυ, βλέποντας και το διάγραμμα 2.3. Μετά από αρκετά χρόνια υψηλού πληθωρισμού και διακυμάνσεων πάνω από τον στόχο της ΕΕ, υποχώρησε σε πολύ χαμηλά επίπεδα.Οι υψηλές τιμές των βασικών εμπορευμάτων και η υποτίμηση του πολωνικού ζλότυ, οι οποίες ήταν υπεύθυνες για τηνυψηλό πληθωρισμό το 2012, εξασθένησαν το 2013. Το γεγονός αυτό όμως σε διεθνές επίπεδο ανταγωνιστικότητας μπορεί να υποστηριχθεί ότι παρά τις θετικές προσαρμογές των τιμών, δημιούργησε ένα επαρκές περιθώριο ασφαλείας έναντι των εξωτερικών σοκ. Στο τέλος του 2008, η Πολωνία υπέστημια περίοδο χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής αναταραχής.

Διάγραμμα 2.3 Συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ – ζλότυ,(2005-2014).

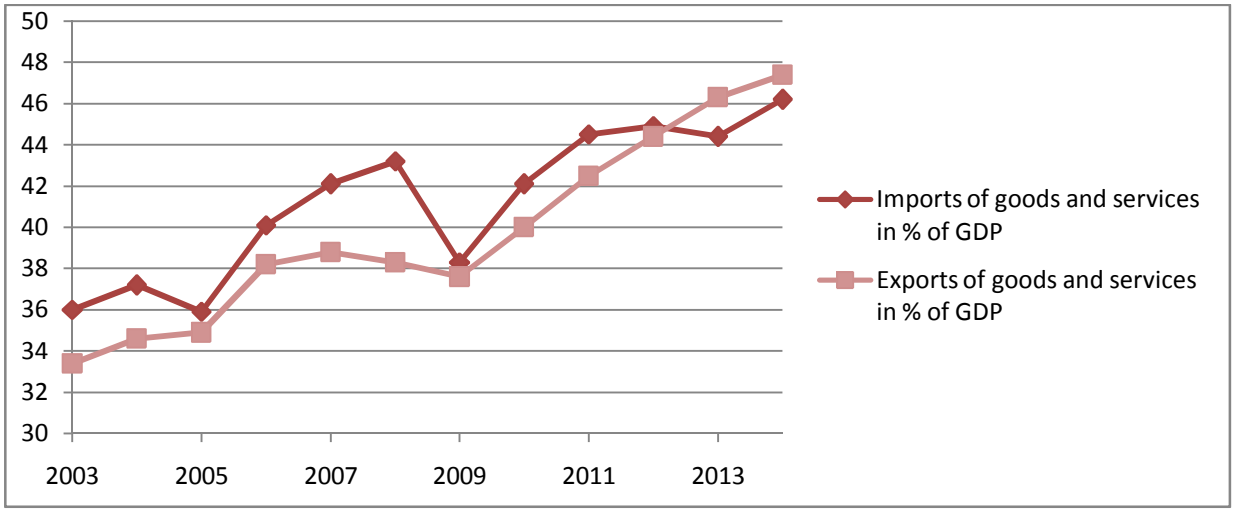
Πηγή : Eurostat, exchange rate euro/pln zloty.

Η ανθεκτικότητα της εσωτερικής δραστηριότητας είναι ο παράγοντας που διακρίνει την Πολωνία από τις άλλες χώρες της ΚΑΕ. Από την πλευρά των δαπανών,

η σχετικά καλή επίδοση της πολωνικής οικονομίας μπορεί να αποδοθεί κυρίως στην ιδιωτική κατανάλωση. Το βάθος της ύφεσης ήταν πολύ χαμηλότερο. Μια ήπια επιβράδυνση θα μπορούσε επίσης να παρατηρηθεί στην Τσεχική Δημοκρατία. Ωστόσο σε αντίθεση με άλλες χώρες η πολωνικήεσωτερική ζήτηση αντέδρασε θετικά στη νομισματική και δημοσιονομική χαλάρωση, όπου είχε ενσωματωθεί σε σημαντικές περικοπές στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και των συντελεστών του φόρου εισοδήματος που θεσπίστηκε το 2007. Το φαινόμενο αυτό μπορεί επίσης να αιτιολογηθεί και βάση της δομής των καταναλωτικών δαπανών. Το μερίδιο των ανελαστικών δαπανών (τρόφιμα και ποτά, ύδρευση, ηλεκτρισμός κ.λπ.) στο καλάθι της κατανάλωσης στην Πολωνία αποτελεί το υψηλότερο ποσοστό από όλες τις χώρες της ΚΑΕ (περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από ό, τι σε άλλες χώρες του Βίσεγκραντ). Ενώ το μερίδιο των δαπανών αναψυχής και πολιτισμού, από την άλλη πλευρά, είναι το χαμηλότερο. Επομένως, η δομή της ιδιωτικής κατανάλωσης θα μπορούσε να έχει «ρυθμίσει» την επίδραση των δυσμενών παγκόσμιων κρίσεων στην πολωνική ζήτηση των νοικοκυριών.

Ωστόσο μετην παγκόσμια κατάρρευση του εμπορίου στον απόηχο της κρίσης, οι εξαγωγές της Πολωνίας μειώθηκαν σε παρόμοιο βαθμόόπως στη ζώνη του ευρώ. Λόγω του υψηλού βαθμού ανοίγματός τους, άλλες χώρες της ΚΑΕ βιώσαν ακόμα βαθύτερη ύφεση.Οι εισαγωγές της Πολωνίας, από την άλλη πλευρά, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2.4 που ακολουθεί, μειώθηκαν δραματικά το 2009, ελαχιστοποιώντας έτσι τις αρνητικές επιδράσεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών βελτιώθηκε από5,2% του ΑΕΠ το 2011 σε 1,3% το 2013. Επιπλέον το έλλειμμα χρηματοδοτήθηκε και από εισροές πόρων της Ε.Ε., καισυνεχείς εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων.Στις υπόλοιπες περιοχές, η σύνθεση των εξαγωγών και των εισαγωγών ήταν πιο συμμετρική.

Διάγραμμα 2.4Πολωνία (2003-2014): Ποσοστό εισαγωγών και εξαγωγών.

Πηγή : Eurostat, Imports/Exports of goods and services in % of GDP.

Οι καλές οικονομικές επιδόσεις της Πολωνίας τα τελευταία 25 χρόνια βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στο ανταγωνιστικό κόστος εργασίας, όμως η χώρα εξακολουθεί νααντιμετωπίζει την πρόκληση στην προώθηση της καινοτομίας.Οι πολωνικές επενδύσεις προς την E&A συνεχίζουν να αυξάνονται για όλα τα χρόνια της ένταξης αν και βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ. Παρά την ωφέλεια από την ανταγωνιστικότητα του κόστους,το κύριο μειονέκτημα για τοσυγκριτικά χαμηλό κόστος εργασίας παραμένει το προϊόν της Πολωνίας. Κατευθύνεται προς χαμηλής ή μεσαίας τεχνολογίας προϊόντα, τα οποία βασίζονται σε συγκριτικά φθηνό και σε μεγάλο βαθμό σε ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό.

2.3Τσεχική Δημοκρατία.

Η Τσεχική Δημοκρατία βρίσκεται σε σχετικά σταθερές μακροοικονομικές συνθήκες, αλλά η εξωτερική ζήτηση είναι πολύ πιο σημαντική και κινητήριος μοχλός της οικονομίας. Η αδυναμία για την Τσεχική Δημοκρατία συνδεόταν με τη μειωμένη εγχώρια ζήτηση,τους δημοσιονομικούς περιορισμούςκαι το αρνητικό κλίμα στην αγορά. Συγκεκριμένα το 2012, η Τσεχία ήταν η δεύτερη πιο απαισιόδοξη χώρα, σε σχέση με την Ένωση. Για να παρακάμψει το αδύναμο σημείο της, χρειαζόταν μείωση της αίσθησης περί διαφθοράς και βελτίωσητης αποτελεσματικότητας των οργάνων της, παράλληλα με τη στήριξη των επενδύσεων.

Το 2014, παρατηρώντας και το διάγραμμα 2.2, μετά τα σύντομα θετικά αποτελέσματα ανάπτυξης (2010-2011) και ακολουθώντας ξανά την πτωτική πορεία κάτω του μηδενός -0,9% το 2012, ητσεχική οικονομία επέστρεψε στην ανάπτυξη.Η επιστροφή αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εγχώρια ζήτηση και τον έντονο ρυθμό στις επενδύσεις. Η κατανάλωση των νοικοκυριών έχει επίσης αυξηθεί, αντανακλώντας τις συνεχιζόμενες βελτιώσεις στην αγορά εργασίας.

Τα δημοσιονομικά στοιχεία της Τσεχικής Δημοκρατίαςέχουν βελτιωθεί σημαντικά, αλλά με μερικά θέματα που παραμένουν στους τομείς της φορολογίας η χώρα εξακολουθεί να πλήττεται από σχετικάυψηλό επίπεδο της φοροδιαφυγής, αν και οι προσπάθειεςπου γίνονται για την αντιμετώπιση αυτής,η είσπραξη των φόρωνπαραμένει δαπανηρή, τόσο για τις αρχές όσο και για τους φορολογουμένους.Ο πληθωρισμός παρέμεινε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, οΕναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) έμεινε κατά μέσο όρο μόλις στο 0,4% το 2014, εν μέρειλόγω μείωσης των ρυθμιζόμενων τιμών κατά την έναρξη του έτους και την πτώση των τιμών του πετρελαίου.Μακροπρόθεσμες προτεραιότητες είναι η ενεργειακή διαφοροποίηση και η αύξηση του μεριδίου των τεχνικών πτυχιούχων έτσι ώστε να αξιοποιήσει πλήρως το βιομηχανικό της δυναμικό.

2.4 Σλοβενία και Σλοβακία.

Παραδόξως για πολλούς, τα νέα μέλη της ζώνης του ευρώ -Σλοβενίακαι Σλοβακία - αντιμετώπισαν μια επιβράδυνση της ανάπτυξης. Η τρέχουσα κατάσταση τωνχωρών συνδέεται με τη μονόπλευρη οικονομική δομή τους. Η αυτοκινητοβιομηχανία είναι πολύ ευαίσθητη στις κυκλικές τάσεις της οικονομίας, και η

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

κρίση έχει πλήξει τον τομέα αυτό. Μακροπρόθεσμα, είναι αμφίβολο πόσο μια οικονομική δομή που βασίζεται στην αυτοκινητοβιομηχανία θα είναι σε θέση για την επίτευξη υψηλών επιπέδων ανάπτυξης.

Το 2014, η οικονομία της Σλοβενίας ανάκαμψε σε επίπεδα του 3% μετά από μια σωρευτική πτώση της τάξης του 8% μεταξύ του 2008 και του 2013. Μέσω της εξωτερικής χρηματοδότησης η πιστωτική έκρηξη αύξησε τη μόχλευση του τομέα των επιχειρήσεων και κατασκεύασε μία φούσκα. Έπειτα από μια απότομη συρρίκνωση το 2009, η οικονομία αναπτύχθηκε το 2010 και το 2011, αλλάεισήλθε σε μια δεύτερη ύφεση το 2012. Ενώ η απότομη μείωση των επενδύσεων ήταν η αρχική αιτία τηςύφεσης, η κατανάλωση άρχισε να παρακμάζει από το 2012 και μετά. Ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν κατά κύριο λόγο προσανατολισμένος στις εξαγωγές.Η τάση αυτήενισχύθηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014, μετά τις σημαντικές απώλειες μεριδίων αγοράς μεταξύ του 2008 και του 2012. Κυρίως λόγω της αύξησης του εμπορικού ισοζυγίου το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σε 4,8% του ΑΕΠ το 2013.

Η ανάκαμψη τωνεπενδυτικών δαπανών οφείλεται κυρίως από την κατασκευή υποδομών που χρηματοδοτούνται μέσω των ευρωπαϊκών ταμείων.Το ποσοστό ανεργίας μετά την ανοδική πορεία, στα χρόνια της κρίσης, μειώθηκε ελάχιστα κάτω από 10%. Παρόλα αυτά κύρια ανησυχία αποτελεί η ένταση της αύξησης του δημόσιου χρέους. Ιδιαίτερα οι ανακεφαλαιοποιήσεις των τραπεζών, έχουν συμβάλει σημαντικά σε αυτή την αύξηση καθώςκαι η συνεχής πραγματοποίηση πρωτογενών ελλειμμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου.

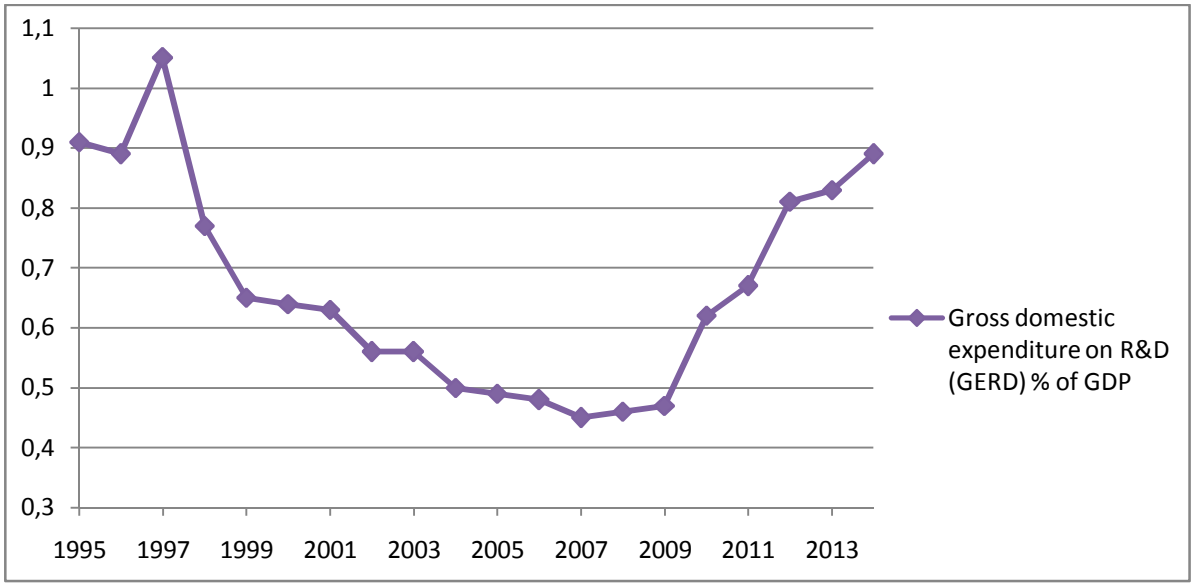
Πριν από την οικονομική κρίση, η Σλοβενία είχε βιώσειαύξηση του πληθωρισμού, η οποία παρέμεινε σταθεράπάνω από το μέσο στόχο της ζώνης του ευρώ και έφτασε στο 6,5% το πρώτο τρίμηνο του 2008. Μεταξύ του 2009 και του 2012,ο δομικός πληθωρισμός παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα καιεξελίξεις σε σχέση με τον εναρμονισμένο δείκτητων τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) κυρίωςοφειλόταν σε αλλαγές στους τομείς της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων τροφίμων. Το 2013 υποχώρησε σταδιακά αντανακλώντας ασθενέστερη εγχώριαζήτηση και τη μείωση των τιμών των εισαγωγών. Η συγκράτηση των τιμών και του κόστους μετά το 2012συνέβαλε στη βελτίωση των εξαγωγών της Σλοβενίας. Το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας, παρουσίασε μια σταθερή υποχώρηση μετά τη σημαντική ανατίμησηστο διάστημα μεταξύ 2007 και 2010 όπου εμφάνισε απώλεια της ανταγωνιστικότητας.

Η ανάπτυξη στη Σλοβακία επιταχύνθηκε το 2014 και τροφοδοτήθηκε από την ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης, όπως η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσειςεπιταχύνθηκαν μετά από αρκετά χρόνια παρακμής. Η ανάπτυξη των εξαγωγών, ωστόσο, αποδυναμώθηκε, καθώς η ζήτηση από τους κύριους εμπορικούς εταίρους της Σλοβακίας μειώθηκε. Το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,5% το 2014 (διάγραμμα 2.2), επιπλέον η απασχόληση αυξήθηκε κατά την ίδια περίοδο, αλλά το ποσοστό της ανεργίας παρέμεινε άνω του 13%. Ο πληθωρισμός κατέρρευσε απότομα το 2014, κυρίως λόγω της μείωσης των τιμών της ενέργειας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Όπως και με άλλες χώρες της περιοχής, η οικονομική κρίση οδήγησε σε μείωση των εισροών των ΑΞΕ (διάγραμμα 2.1). Η πτώση ήταν διαρκής για τη Σλοβακία ώστε να εγείρει ανησυχίες λόγω τησυψηλής εξάρτησης της χώρας από τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Εκτός από την επιρροήστο σχηματισμό κεφαλαίου, η πτώση αυτή επίσηςενδέχεται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην τεχνολογία, ιδιαίτερα λόγω των πολύ χαμηλών επιπέδων σε δαπάνες για Ε&Α στη Σλοβακία[17], (διάγραμμα 2.5) σε σχέση με τον μέσο όρο της Ένωσης, το οποίο φτάνει το 2%.

Διάγραμμα 2.5 Σλοβακία (1995-2014): Δαπάνες Ε&Α.

Πηγή : Eurostat.

2.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Τα κράτη της ΚΑΕ έχουν βιώσει ένα μάλλον υγιές μακροοικονομικό περιβάλλον, μετά την προσχώρησή τους στην Ε.Ε. και έχουν αποκτήσει ευνοϊκότερες συνθήκες για επενδύσεις. Η αύξηση του ΑΕΠ στην περιοχή της ΚΑΕ ήταν σημαντικά εξαρτημένη απότην κατανάλωση πριν από την κρίση. Η εξάρτηση από το δανεισμό για να χρηματοδοτήσουν την κατανάλωση άφησε τα έθνη της ΚΑΕ εξαιρετικά αδύναμα, όταν η διεθνής κρίση εμφανίστηκε. Η απώλεια των άμεσων ξένων επενδύσεων κατέστησε πιο δύσκολο για ταέθνη της ΚΑΕ να χρηματοδοτήσουν τα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών τους.

Για την περίοδο μετά το 1995, η κύρια πηγήτης οικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή ήταν η συσσώρευση κεφαλαίου, ενώ η αύξηση του εργατικού δυναμικού και η παραγωγικότητα είχε συχνά μόνο οριακές επιπτώσεις. Κατά συνέπεια, οι χώρες της ΚΑΕ έχουν ακολουθήσει ένα μοντέλο ανάπτυξης με γνώμονα τις επενδύσεις.

[17]http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_slovakia_en.pdf

Στη συνέχεια η επόμενη φάση είναι η περίοδος εύρωστης[18]οικονομικής ανάπτυξης, κατά την οποία οι χώρες της ΚΑΕ ήταν από τις πιο δυναμικάαναπτυσσόμενες περιοχές. Για το χρονικό διάστημα2002-2007, ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης που καταγράφηκε επέτρεψε στις χώρες της ΚΑΕ να καλύψουν τη διαφοράμε τις αναπτυγμένες χώρες σε σημαντικό βαθμό.Στη συνέχεια κατά τη διάρκεια αυτής της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης οι χώρες αυτές (με εξαίρεση την Πολωνία) επλήγησαν από την ύφεση σε διαφορετικούς βαθμούς. Η ανάπτυξη της ομάδας χωρών, εκτός από την Ουγγαρία,συνδυάστηκε με συνετή μακροοικονομικήπολιτικήστο ύψος των ΑΞΕ και των εξαγωγών. Ωστόσο, η ανάκαμψη τους από τοκρίση φαίνεται να είναι πιο αργή από άλλες περιοχές. Κατ'αρχάς, το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων ήταν εξαιρετικά υψηλό, για τα έτη προ κρίσης, ενώ στη συνέχεια μειώθηκαν.Η εκτεταμένη οικονομική ανάπτυξη η οποία οδηγήθηκε από τη συσσώρευση κεφαλαίου πραγματοποιήθηκε στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπηςμε ανεπαρκείς αποταμιεύσεις, κυρίως δηλαδή από τα ξένα κεφάλαια. Κατά συνέπεια, οι χώρες έγιναν πιο ευάλωτες στις εξωτερικές επιδράσεις.

Οι χώρες[19]της ΚΑΕ έχουν χρησιμοποιήσει την ένταξη στην Ευρώπη για το δικό τους οικονομικό όφελος και οι ξένοι επενδυτές έχουν ανακαλύψει την περιοχή ως ένα μέρος για να επενδύσεις. Η πρόκληση για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, σε γενικές γραμμές είναι να διαχειριστεί τη μετάβαση από την εισαγόμενη παραγωγικότητα σε ενδογενείς πηγές της καινοτομίας ως κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης. Αυτή η μετάβαση είναι δυνατή μόνο με σαφή έμφαση στην εκπαίδευση και την καινοτομία, που χαρακτηρίζεται από μια ισχυρή αύξηση των δαπανών για την Ε&Α και την εκπαίδευση.

[18]http://www.asz.hu/public-finance-quarterly-articles/2013/economic-growth-and-development-in-central-and-eastern-europe-after-the-transformation/a-dombia-2013-4.pdf

[19]http://www.msp.gov.pl/en/polish-economy/economic-news/4019,Poland-and-other-CEE-countries-in-the-process-of-economic-convergence-review-of-.html

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ – Οι χώρες της Βαλτικής.

Οι χώρες της Βαλτικής(Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία) ήταν οι μόνες χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης οι οποίες κατάφεραν να ενσωματωθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η επιτυχία τους αυτή δεν προέρχεται μόνο από την ευνοϊκή τους γεωγραφική θέση. Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχουν ξεπεράσει με επιτυχία δύο αναταραχές: την απότομη μετάβαση από μια κατευθυνόμενη οικονομία σε ένα σύστημα ελεύθερης αγοράς, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και, την επιβολή δραστικώνμέτρων λιτότητας στην αρχή της τρέχουσας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Μετά την ανάκτηση της ανεξαρτησίας τους τον Αύγουστο του 1991, η Εσθονία, η Λετονία και η Λιθουανία είχαν τρεις επιλογές για το γεωπολιτικότους προσανατολισμό: την επανένταξη με την Ανατολή, την ενσωμάτωσή τους με τη Δύση ήτην ουδετερότητα. Η ενοποίηση με τη Δυτική Ευρώπη εμφανίστηκε σαν το λιγότερο πιθανό σενάριο εκείνη τη χρονική στιγμή. Παρ' όλα αυτά η ιστορία έδειξε την επιλογή τους. Μερικά από τα πιο σημαντικά ορόσημα στην πορεία της ενσωμάτωσης της Βαλτικής με τη Δύση ήταν η ένταξη στο Συμβούλιο της Ευρώπης το 1993-95 και η απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων το 1993-94.Επιπλέονη προσχώρησης των γειτονικών χωρών(Φινλανδία, Σουηδία και Αυστρία) στην Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1995 ήταν το γεγονός που πυροδότησε την επιθυμία της Εσθονίας, της Λετονίας και της Λιθουανίας να ενταχθούν στην Ε.Ε..Σε αυτή τη φάση, η Φινλανδία και ηΣουηδία είχαν αρχίσει να γίνονται οι πιο σημαντικοί εμπορικοί εταίροι των χωρών της Βαλτικής,ιδιαίτερα της Εσθονίας. Όπως και με σχεδόν κάθε κύκλο της διεύρυνσης της Ε.Ε., τα νέα κράτη μέλη υποστήριζαν τις γειτονικές τους χώρες, έτσι ώστε να επεκτείνουν τη ζώνη της σταθερότητας και της ευημερίαςστην περιοχή τους.

Η περίπτωσή τους αποτελούσε μία πρωτόγνωρη κατάσταση για το γεγονός ότι οι χώρες της Βαλτικής έπρεπε να ξεκινήσουν τις μεταρρυθμίσεις από το μηδέν. Μετά την απομάκρυνση από τη Σοβιετική Ένωση οι νεοσύστατες χώρες αυτές δεν είχαν στρατό, υπουργείο άμυνας, διπλωμάτες, εθνικό νόμισμα, κεντρική τράπεζα, συνοριοφύλακες ή τελωνειακούς υπαλλήλους. Από τη μία πλευρά, αυτό ήταν ένα μεγάλομειονέκτημα, αλλά από την άλλη, ήταν το γεγονός αυτό το οποίο επέτρεψε την εφαρμογή βέλτιστων ευρωπαϊκών πρακτικών από την αρχή. Οι χώρες της Βαλτικής ολοκλήρωσαν επιτυχώς τις διαπραγματεύσεις τους για την ένταξη στην Ε.Ε. κατά τη σύνοδο κορυφής της Κοπεγχάγης τον Δεκέμβριο του 2002. Αν και είναι αλήθεια ότι οι προϋποθέσεις για την ένταξή τουςτις οδήγησε σε δραστικές μεταρρυθμίσεις, οι χώρες αυτές συνειδητοποίησαν ότι ήταν αναγκαίες και πρωτευούσης σημασίας για τις εγχώριες οικονομίες τους.

Η Εσθονία καιη Λετονία ήταν οι δύο πιο επιφυλακτικές χώρες σχετικά με την ένταξη στην Ε.Ε.. Σε αντίθεση με τους Λιθουανούς, οι οποίοι ήταν πολύ πιο ενθουσιώδεις και έτσι ήταν μεταξύ των πρώτων που διεξήγαγαν δημοψήφισμα για την ένταξή τους το 2003 και πέτυχαν έναποτέλεσμα του 90% υπέρ. Οι κυβερνήσεις

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

της Εσθονίας και της Λετονίας, από την άλλη, καθυστερήσαν τα δημοψηφίσματά τους. Τέλος οι χώρες της Βαλτικήςπροσχώρησαν στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004.[20]

3.1 Ένταξη στην Ε.Ε.

Μετά την ένταξη των τριών αυτών χωρών στην Ε.Ε. μπορούμε να ξεχωρίσουμε τρεις διαφορετικές περιόδους όσον αφορά τα οικονομικά τους στοιχεία. Αν και μετά τα πρώτα χρόνια ισχυρής οικονομικήςανάπτυξης που γνώρισαν Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία, ακολούθησε μία βαθιά ύφεση το 2007 - 2009, οι Χώρες της Βαλτικής είδαν μια σχετικά ταχεία «ανάρρωση». Οι χώρες αυτές έχουν ανακτήσει ένα σημαντικό μέρος των αρχικών απωλειών παραγωγής και πτώση του επιπέδου της ανεργίας. Για τους λόγους αυτούς βρίσκονται στο διεθνές προσκήνιο συζητήσεων.

Οι μακροοικονομικές εξελίξεις στη ζώνη της Βαλτικής πριν και μετά από την τελευταία ύφεσηταιριάζει αρκετά καλά με την εικόναενός τυπικού οικονομικού κύκλου στις οικονομίες της αγοράς. Συγκεκριμένα θα δούμε διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας που βιώνει η οικονομία κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Κατά τη διάρκεια της άνθησης, η οικονομία αναπτύσσεται σε πραγματικούς όρους (εκτός του πληθωρισμού), όπως αποδεικνύεται από τις αυξήσεις των δεικτών όπως η απασχόληση, τις πωλήσεις και τα προσωπικά εισοδήματα. Κατά τη διάρκεια της ύφεσης, η οικονομία συρρικνώνεται, όπως μετράται από τις μειώσεις των παραπάνω δεικτών.

Επομένως η φάση της άνθησης για τις χώρες αυτές αποτελείται από το διάστημα λίγο πριν την τελική ένταξή τους μέχρι την έναρξη της οικονομικής κρίσης, συγκεκριμένα 2000 – 2007. Η μέση ετήσια πραγματική αύξηση ήταν περίπου 8-9%. Η κύρια κινητήρια δύναμη των θετικών εξελίξεων ήταν οι εξαιρετικά υψηλές εισροές κεφαλαίων. Από την πλευρά της προσφοράς, οι εισροές αυτές γενικά υποστηρίχθηκαν από αισιοδοξία για τις προοπτικές ανάπτυξης. Ένας παράγοντας για την εξήγηση του πολύ υψηλού σχετικού επιπέδου των ροών αυτών είναι το μικρό μέγεθος των οικονομιών αυτώνκαι η εγγύτητά τους προς τις σκανδιναβικές χώρες, ιδίως η σουηδική οικονομία, ήταν μεταξύ των πρώτων στην Ε.Ε. που ξεκίνησαν μια ενεργή επέκταση στις τραπεζικές δραστηριότητες στο εξωτερικό. Κατά τη διαδικασία αυτή, οι σκανδιναβικές τράπεζες για να κερδίσουν μερίδιο της αγοράς έθεσαν τα ονομαστικά επιτόκια και τους λοιπούς όρους των δανείων σε επίπεδα αρκετά παρόμοια μεεκείνες στις εγχώριες αγορές τους.

Η σύγκλιση των ονομαστικών επιτοκίων επετεύχθη χάρηστην είσοδο των χωρών της Βαλτικής στην Ε.Ε. το 2004. Οι σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και η ένταξη στην Ε.Ε. το 2004, παρείχαντην απαιτούμενη αξιοπιστία. Βελτιώθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο οι προσδοκίες της ταχείας υιοθέτησης του ευρώ, η οποίαμείωσε σημαντικά το ασφάλιστρο κινδύνου της χώρας.

[20] Λιθουανία : 10-11/05/2003 με ποσοστό υπέρ της ένταξης 91,1% και ποσοστό συμμετοχής 63,4%.
Εσθονία : 14/09/2003 με ποσοστό υπέρ της ένταξης 66,8% και ποσοστό συμμετοχής 64,1%.
Λετονία : 20/09/2003 με ποσοστό υπέρ της ένταξης 67,5% και ποσοστό συμμετοχής 71,5%.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ως αποτέλεσμα, ακολούθησαν μεγάλες εισροές κεφαλαίων. Για παράδειγμα, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) έφτασαν στο 22% του ΑΕΠ στην Εσθονία, 8,8% στη Λετονία και το 6,8% στη Λιθουανία για τα προ της κρίσης έτη. Επιπλέον τα ποσοστά ανεργίας, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 3.1 πιο κάτω, μειώθηκαν από το 13-17% το 2001 σεπερίπου 4,5% στην Εσθονία και στη Λιθουανία και 6%για τη Λετονία το 2007.

Διάγραμμα 3.1 Χώρες της Βαλτικής (1998-2014): Ποσοστό ανεργίας.

Πηγή : Eurostat – Unemployment rate, annual data.

Ωστόσο, οι θετικές εξελίξεις συνοδεύτηκαν από σημαντικές μακροοικονομικές ανισορροπίες και απώλειες ανταγωνιστικότητας σε όρους κόστους εργασίας.

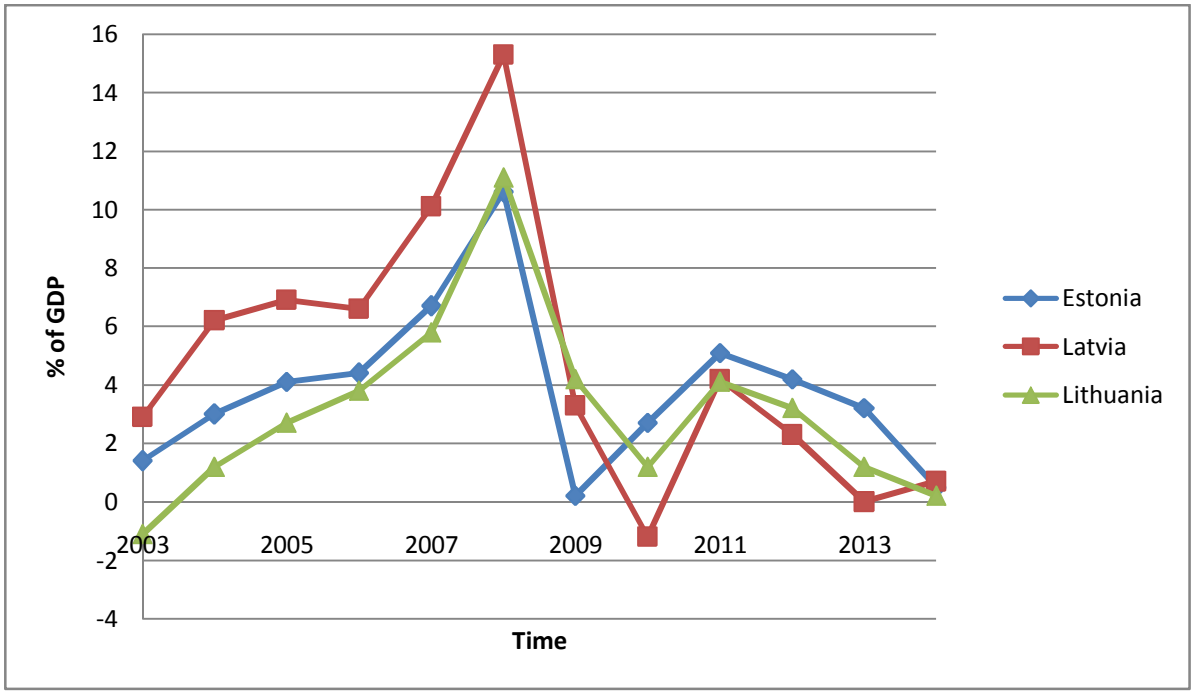
Στα τρία έτη που προηγούνται της κρίσης (2006-2008),το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξήθηκε με ρυθμούς μεγαλύτερους της παραγωγικότητας, της τάξης του 20% σεΛετονία, 15% στην Εσθονία και τη Λιθουανία. Το Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας αντιπροσωπεύει, κατά πολλούς οικονομολόγους μια άμεση σχέση μεταξύ παραγωγικότητας και του κόστους της εργασίας που χρησιμοποιείται στην παραγωγή του προϊόντος, αν και δεν αποτελείένα ολοκληρωμένο μέτρο της ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, μίαμεγαλύτερη αύξηση στο εργατικό κόστος σε σχέση μετην αύξηση της παραγωγής της εργασίας μπορεί να είναι μια απειλή για την ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας.

Η συνεχής αύξηση των μισθών ήταν μία απόρροια των γεγονότων και της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής που ακολούθησαν οι κυβερνήσεις όλων των χωρών της Βαλτικής. Επιπλέον μετά την προσκόλληση στην Ε.Ε., οι μισθοί βίωσαν ανοδική πίεση ωςαποτέλεσμα μαζικής μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού. Τέλος, οι εισροές κεφαλαίου στον τομέα των μη εμπορεύσιμων αγαθών,άσκησε πίεση για τους μισθούς και στον τομέα των εμπορεύσιμων.

Παρά τη σχετική θετική πορεία τους, υπήρχαν ανησυχίες για τις χώρες της Βαλτικής, όπουτο ΔΝΤ, η Ε.Ε. και η Παγκόσμια Τράπεζα, είχανεκφράσει τις αμφιβολίες τους σχετικά με τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της οικονομίας.

Όπως βλέπουμε από το διάγραμμα 3.2, κατά τη διάρκεια της αιχμής το έτος 2008, το ύψος του πληθωρισμού στα τρία κράτη ήταν σε μεγάλο βαθμό πάνω από 10%. Οι αιτίες της αύξησης των ανισορροπιών ήταν αρκετές. Πρώτον, ο χρηματοπιστωτικός τομέας είχε σχεδόν αναληφθεί πλήρως από τις σκανδιναβικές τράπεζες, οι οποίες τροφοδοτούσαν με εισροές κεφαλαίου. Η ύπαρξη ανταγωνιστικότητας για τα μερίδια της αγοράς στο εσωτερικό της περιοχής και η άφθονη ρευστότητα από τις παγκόσμιες αγορές, με τις σκανδιναβικές τράπεζες να προσφέρουν πολύ χαμηλά επιτόκια για τον πληθυσμό της Βαλτικής.Οι συνθήκες αυτές,σε συνδυασμό με τις υπερβολικά αισιόδοξες προσδοκίες για το μέλλον της οικονομικήςσύγκλιση εντός της ΕΕ, τροφοδότησε μια πραγματική έκρηξη του χρέους στον ιδιωτικό τομέα.

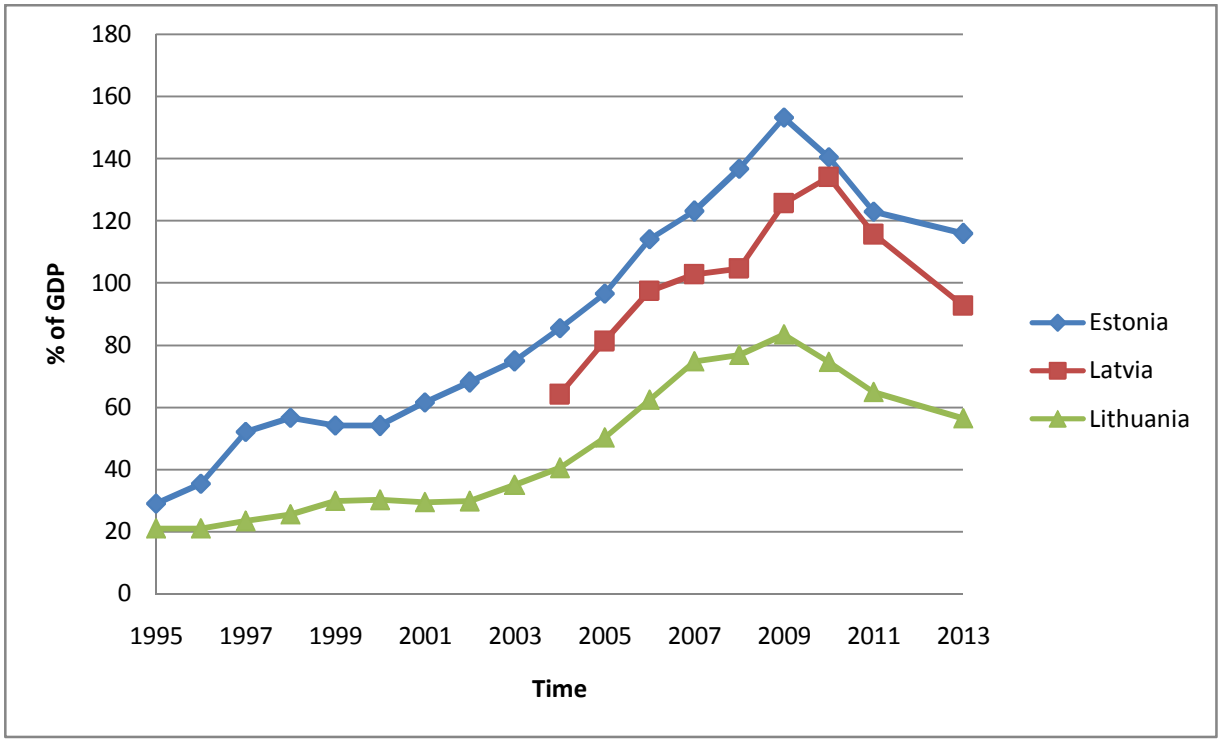
Διάγραμμα 3.2 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Πληθωρισμός.

Πηγή : Eurostat, HICP inflation rate (%)

Ως φαίνεται και από το διάγραμμα 3.3, το χρέος του ιδιωτικού τομέα υπερτριπλασιάστηκε την περίοδο 2000-2008. Η μεγάλη πλειονότητα των δανείων επενδύθηκε στην ακίνητη περιουσία, γεγονός το οποίο στη συνέχεια οδήγησε σε μια φούσκα στην αγορά κατοικίας. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος από τις εισροές κεφαλαίων κατευθύνθηκε προς τον τομέα των μη εμπορεύσιμων αγαθών, δηλαδή στην ακίνητη περιουσία, το λιανικό εμπόριο και τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Οι επενδύσεις αυτές σε συνδυασμό με την έκρηξη της κατανάλωσης, δεν απέφεραν τα αναμενόμενα κέρδη παραγωγικότητας στον τομέα των εμπορεύσιμων αγαθών.

Διάγραμμα 3.3 Χώρες της Βαλτικής (1995-2013): Χρέος ιδιωτικού τομέα.

Πηγή : Eurostat- Private sector debt, % of GDP.

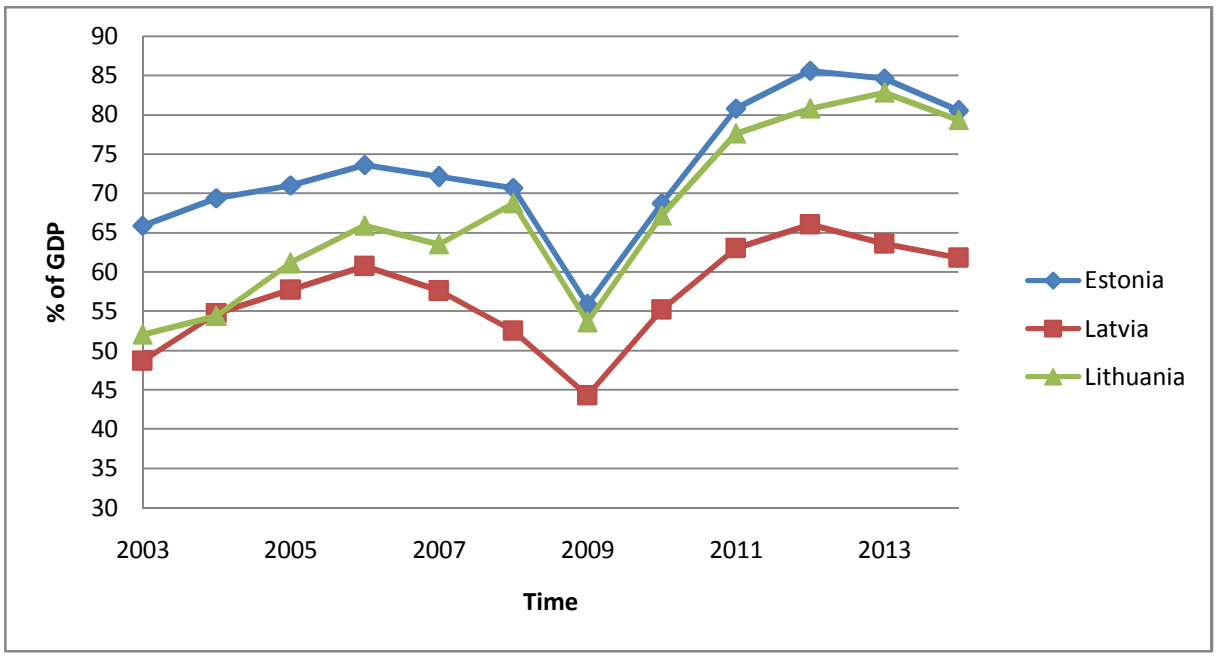
3.2 Το χρονικό της κρίσης.

Όπως έχει αναφερθεί και λίγο νωρίτερα στο κείμενο, από μέρους της Ε.Ε. και όχι μόνο, υπήρχαν ορισμένες προειδοποιήσεις σχετικά με τις ανισορροπίες των μακροοικονομικών στοιχείων και των τριών χωρών αυτών κατά την περίοδο της άνθησης. Παρ' όλα αυτά η ύφεση δεν έπληξε τις χώρες της Βαλτικής ταυτόχρονα. Στην Εσθονία και τη Λετονία, η ύφεση μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ξεχωριστές φάσεις: (Ι) από το δεύτερο εξάμηνο του 2007 ως τηνεντατικοποίηση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το φθινόπωρο του 2008, και (ΙΙ) από το φθινόπωρο του 2008 μέχριτο τέλος της ύφεσηςτο 2009. Στη Λιθουανία, το χρονικό διάστημα, από το δεύτερο εξάμηνο του 2007 μέχρι την κλιμάκωση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το φθινόπωρο του 2008 θα μπορούσε καλύτερα να χαρακτηριστεί ως μια οικονομική επιβράδυνση. Ωστόσο, η επόμενη φάση (φθινόπωρο του 2008 μέχρι το τέλος του 2009) ήταν αρκετά παρόμοιασε όλες τις χώρες της Βαλτικής.

Αρχικά υπήρξε μια βελτίωση των ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (διάγραμμα 3.5) λόγω του ό,τι οι εισαγωγέςάρχισαν να μειώνονται σημαντικά το 2008 στη Λετονία και την Εσθονία, και το 2009 στη Λιθουανία, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 3.4, του κειμένου. Η κατάσταση, όμως, ήταν ακόμα σχετικά ευνοϊκή μέχρι το φθινόπωρο του 2008 καιη αύξηση των εξαγωγών συνεχίστηκε. Παρ' όλα αυτά, η επέκταση της κρίσης ήταν τόσο ισχυρή που η επίδραση της διόρθωσης της εγχώριας ζήτησης δεν είχε σαφή αντίκτυπο στον πληθωρισμό και την εργασία (βλ. Διαγράμματα 3.1 και 3.2). Αυτή η σχετικά ήπια περίοδος ύφεσης διήρκησε μέχρι το Σεπτέμβριο 2008 με το παγκόσμιο οικονομικό κραχ.

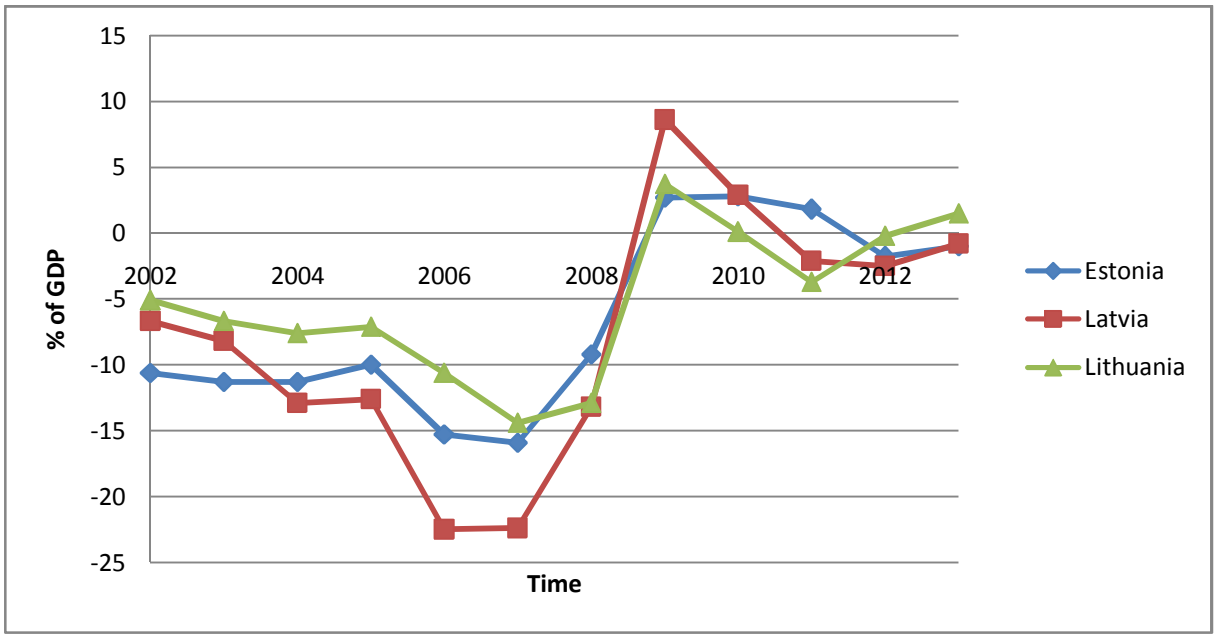
ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Διάγραμμα 3.4 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Εισαγωγές.

Πηγή : Eurostat

Διάγραμμα 3.5Χώρες της Βαλτικής (2002-2013): Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Πηγή : Eurostat

Η δεύτερη φάση της ύφεσης που ξεκίνησε με την εμβάθυνση της παγκόσμιαςχρηματοπιστωτικής κρίσης τον Σεπτέμβριο του 2008 ήταν πολύ πιο σοβαρή, σχεδόν αμέσωςυπήρξε μια απότομη μείωση των ξένων ροών κεφαλαίου και απότομη πτώση των εξαγωγών.

Η κινητήρια δύναμη της αύξησης του ΑΕΠ ήταν η εγχώρια ζήτηση η οποίαενισχύθηκε από την πιστωτική επέκταση, η οποία με τη σειρά της έλαβε χώρα

λόγω των μεγάλων εισροών κεφαλαίων. Μετά τη συνειδητοποίηση του αυξανόμενου πλέον, πιστωτικού κινδύνου στην περιοχή, οι τράπεζες επανατοποθέτησαν αυστηρότερα πρότυπα δανεισμού στις χώρες της Βαλτικής.

Συνέπεια ήταν η επιβράδυνση στην προσφορά και τη χορήγηση δανείων η οποία με τη σειρά της οδήγησε σε επιβράδυνση της αγοράς ακινήτων, όπου η ύφεση ήταν πιοορατή,επηρεάζοντας τις τιμές των κατοικιών και τη μείωση της ρευστότητας. Η γενική επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας έθεσε απαισιόδοξες ενδείξεις καθώς είχε αρχίσει η καθοδική πορεία.

Η αυξανόμενη παγκόσμια αποστροφή κινδύνου και η διάβρωση των διατραπεζικών αγορώνπροκάλεσε χρηματοδοτικά προβλήματα για τισκανδιναβικέςμητρικές τράπεζες, που είχαν χρησιμοποιήσει αυτές τις αγορές σε μεγάλο βαθμό για να χρηματοδοτήσουν τις δραστηριότητές τους στις Χώρες της Βαλτικής. Ως αποτέλεσμα,οι σκανδιναβικές τράπεζες που ήταν οι περισσότερο εκτεθειμένες στη διατραπεζική αγορά αναγκάστηκαν να μειώσουν τις πιστώσεις πιο έντονα στις χώρες της Βαλτικής

3.3 Αντιμετώπιση και ανάκαμψη.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης,υπήρχαν δύο τρόποι. Μέσω εξωτερικής (νόμισμα)ή εσωτερικής υποτίμηση. Ωστόσο, οι κεντρικές τράπεζες των τριών χωρών της Βαλτικής, οι κυβερνήσεις και η Ε.Ε. απέρριψαν την επιλογή τηςεξωτερικής υποτίμησης. Μία τέτοια πολιτική έστω και σε μία από τις χώρες θα μπορούσε να προκαλέσει αλυσιδωτές επιπτώσεις στις άλλες δύο και θα αποτελούσε μια απειλή για τη σταθερότηταόλης της περιοχής. Επιπλέον, στην εγχώρια αγορά, το υψηλό μερίδιο των δανείων σε ξένο νόμισμα (το 2008, περισσότερο από το 80% των δανείων σε Λετονία και την Εσθονίακαι άνω του 60% στη Λιθουανία)[21]θα σήμαινε μη φερεγγυότητα των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων,με αποτέλεσμα την απότομη επιδείνωση της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών. Υποτίμηση θα σήμαινε επίσης ότι ο στόχος της ένταξης στη ζώνης του ευρώ, θα έπρεπε να ξεχαστεί.

Πολύ σημαντικό γεγονός ήταν η κατανόηση από πλευράς κοινού και κυβερνήσεων, ως προς την ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία προκειμένου να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη της αγοράς και να θέσει τις οικονομίεςσε μια πιο βιώσιμη πορεία.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, τα κράτη της Βαλτικής επέλεξαν την εσωτερική υποτίμηση που σήμαινε περικοπές δαπανών και αύξηση των εσόδων.

Τα μέτρα που ελήφθησαν υπήρξαν αποτελεσματικά ως προς τη σταθεροποίηση του προϋπολογισμού της Λετονίας, η οποία βρισκόταν σε πιο δυσμενή κατάσταση. Παρά τη δύσκολη περίοδο που διάνυε, το έλλειμμα του προϋπολογισμού το 2012 ήταν μόνο 1,2% του ΑΕΠ. Η Λετονία κατάφερε επίσης να χρησιμοποιήσει μόνο 4,5

[21]https://www.ceps.eu/sites/default/files/article/2009/08/PRECRIStatPack2011.pdf.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

δισ. ευρώ από το αρχικό ύψος του δανείου το οποίο ανερχόταν σε 7,5 δισ. ευρώ[22], αλλά και να επιστρέψει το μέρος που όφειλε στο ΔΝΤ νωρίςστο τέλος του2012. Η αύξηση του ΑΕΠ, όπως παρουσιάζεται και στο διάγραμμα 3.6, επαναλήφθηκε το 2011 (6%), ήταν η ταχύτερα αναπτυσσόμενη χώρα στην ΕΕ.Η ανάκτηση της εμπιστοσύνης καιη εμπιστοσύνη των χρηματοπιστωτικών αγορών, η οποία ήταν επίσης κατά μία έννοια στόχος από τους θεσμούς αξιολόγησης ήταν το αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς.Ακόμη πιο σημαντικό, στην επιτυχία του προγράμματος ήταν η ικανότητα των κατοίκων να προσαρμοστούν γρήγορα στις προκλήσεις της κρίσης και την προθυμία τους να αναλάβουν δύσκολα μέτραπροσαρμογής. Η χώρα κατάφερε να εκπληρώσει τα κριτήρια του Μάαστριχτ, και στις 9 Ιουλίου 2013 το Συμβούλιοκάλεσε τη χώρα να ενταχθεί στην ΟΝΕ.

Η κρίση για τη Λιθουανία ήρθε λίγο αργότερα. Αν και βρισκόταν σε λιγότερη δυσοίωνη κατάσταση, υιοθέτησε σημαντικά μέτρα λιτότητας και είδε την ανάκαμψη σχετικά γρήγορα. Η αύξηση του ΑΕΠ κυρίως λόγω των εξαγωγών ανήλθε σε περίπου 5,9% το 2011, (διάγραμμα 3.6).

Διάγραμμα 3.6 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Αύξηση του ΑΕΠ.

Πηγή : Eurostat, GDPgrowth.

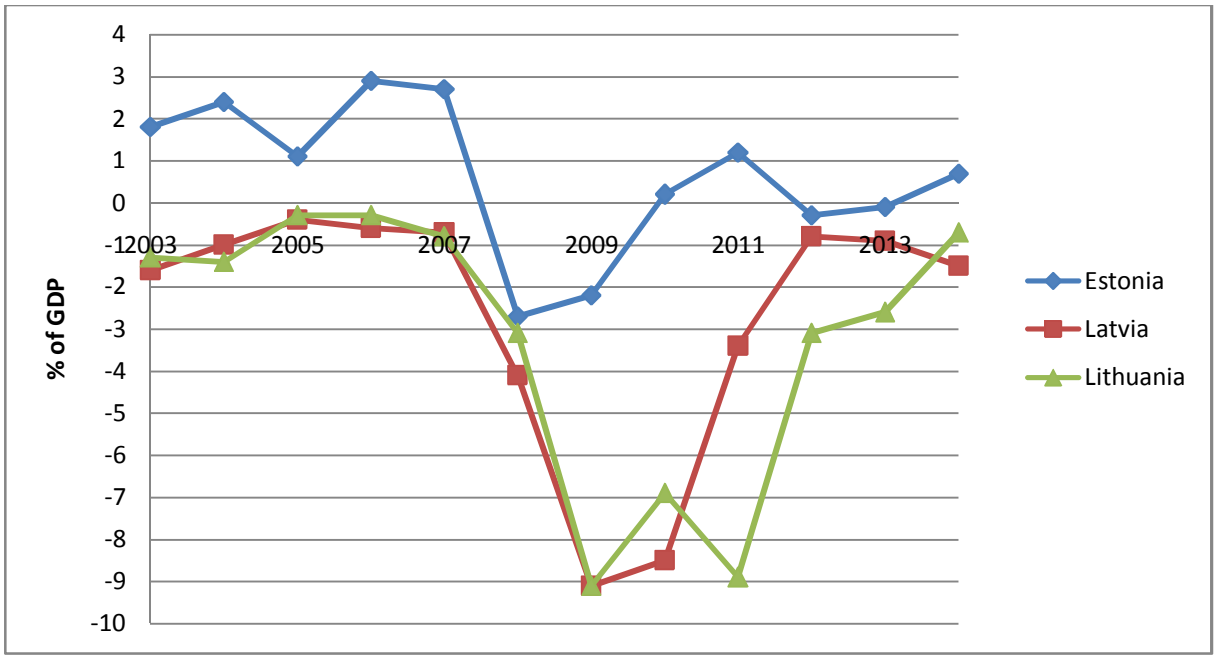
Η Εσθονία,ξεκίνησε τη δημοσιονομική εξυγίανση στις αρχές του 2008, επειδή προσπαθούσε να εκπληρώσει τα κριτήρια του Μάαστριχτ. Ομοίως με τις άλλες δύο χώρες, οι μισθοί και τα οφέλη στο δημόσιο τομέα μειώθηκαν,αλλά σε αντίθεση με τους γείτονες, η Εσθονία άλλαξε λίγο και το θεσμικό επίπεδο. Η χώρα εισήγαγε επίσης αρκετά μέτρα που αποσκοπούσαν στη βελτίωση της ισορροπίας του προϋπολογισμού, προκειμένου να πληρούν τις προϋποθέσεις για τηνεισαγωγή τουςστο ευρώ. Η Εσθονία επανέλαβε την ανάπτυξη κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2010, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εξαγωγών, και μέχρι το 2011 είχε

[22]European Commission, Occasional Paper nr. 120- Pg.10.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ήδη ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ. Το 2011 ήταν η μόνη χώρα της ΟΝΕ με πλεόνασμα του προϋπολογισμού, όπως επιβεβαιώνεται και από το διάγραμμα 3.7.

Διάγραμμα 3.7 Χώρες της Βαλτικής (2003-2014): Κρατικά ελλείμματα και πλεονάσματα.

Πηγή : Eurostat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV- Τα νησιά της Μεσογείου.

Ιστορικά, ο ρόλος της Μάλτας στην παγκόσμια σκηνή έχει επικεντρωθεί γύρω από τη στρατηγική της θέση στο κέντρο της Μεσογείου. Οι Βρετανοί[23] είχαν δει τα νησιά[24] κυρίως ως βάση, και είχαν κάνει ελάχιστα για να αναπτύξουν ένα ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο πέρα από τα ναυπηγεία και τις επισκευές πλοίων.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 έγιναν οι πρώτες προσπάθειες για τη δημιουργία μιας βιομηχανικής βάσης. Με μια προσπάθεια υποκατάστασης των εισαγωγών με προϊόντα χαμηλότερης ποιότητας αποδυνάμωσε την ικανότητα της οικονομίας να παράγει βιώσιμη ανάπτυξη. Τα προϊόντα σε τοπικό επίπεδο ήταν γενικά μη ανταγωνιστικά και κακής ποιότητας. Αν και υπήρξαν αρχικά αποδοτικά αυτό ήρθε χάρη στους δασμούς που είχε επιβάλει η πολιτική της Μάλτας.

Για τη Μάλτα ήταν απολύτως αναγκαίο να αποκτήσει μία ανοιχτή οικονομία. Από τη μία πλευρά, χρειαζόταν φθηνές πηγές των πρώτων υλών, λόγω της απουσίας φυσικών πόρων, ενώ αναζητούσε και πρόσβαση σε μια πολύ ευρύτερη αγορά για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της. Για τον ίδιο λόγο θα έπρεπε να βασιστεί στον πληθυσμό της έτσι ώστε να αποκτήσει συγκριτικό πλεονέκτημα. Αυτό, όμως, απαιτούσε σημαντικές και διαρκείς επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, γι' αυτό και ο τουρισμός θεωρήθηκε ως η προφανής πορεία για την ανάπτυξή της. Σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια των προηγούμενων δεκαετιών η Μάλτα είχε αναζητήσει την ένωση με το Ηνωμένο Βασίλειο πριν από την επιλογή για την ανεξαρτησία, είχε εξεταστεί το ενδεχόμενο ένταξης τόσο στον Αραβικό Συνδέσμο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είχε χτίσει ισχυρούς δεσμούς με τη Λιβύη.

Η κύρια ανησυχία από την ένταξη στην Ε.Ε., για τη Μάλτα και την Κύπρο ήταν η πιθανότητα μιας σημαντικής εισροής υπηκόων της Ε.Ε. που θα μπορούσε να αποσταθεροποιήσει την αγορά εργασίας.Η Κύπρος σε κατά κεφαλήν βάση,συγκαταλεγόταν, από την αρχή των προσπαθειών για την ένταξη στην Ε.Ε., μεταξύ των πλουσιότερων πρωτοπόρων, ωστόσο δεν παύει να αποτελεί μία σχετικά μικρή οικονομία σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. Λόγω του μικρού μεγέθους της χώρας, η μεγάλη εξάρτησή της από τον τουρισμό, και ο ανοικτός χαρακτήρας της οικονομίας της, καθιστούσαν την Κύπρο σαν μία εξαιρετικά ευαίσθητηοικονομία απέναντι στις εξωτερικές οικονομικές και τις γεωπολιτικές διαταραχές.

---

[23]Το 1814, βάσει της Συνθήκη των Παρισίων, η Μάλτα έγινε επίσημα μέρος της Βρετανικής αυτοκρατορίας και χρησιμοποιήθηκε ως διαμετακομιστικός σταθμός και αρχηγείο του στόλου. Μετά από μία σύντομη περίοδο πολιτικής αστάθειας λόγω των ανεπιτυχών προσπαθειών του Εργατικού Κόμματος της Μάλτας για ενσωμάτωση με το Ηνωμένο Βασίλειο, δόθηκε στη Μάλτα στις 21 Σεπτεμβρίου 1964 ανεξαρτησία. Παρά το γεγονός αυτό, λόγω ανεπιτυχών συμφωνιών των πολιτικών κομμάτων εντός της χώρας συνομολογήθηκε συμφωνία οικονομικής και αμυντικής συνεργασίας Μάλτας - Μεγάλης Βρετανίας. Διαμέσου δημοψηφίσματος που διεξήχθη στις 21 Σεπτεμβρίου η Μάλτα κηρύχθηκε ανεξάρτητη στο πλαίσιο τηςΚοινοπολιτείας. Τελικώς η Μάλτα υιοθέτησε επίσημα πολιτική ουδετερότητας το 1980.

[24] Η Μάλτα αποτελείται από ένα αρχιπέλαγος εφτά νησιών στο μέσο της Μεσογείου, απ' τα οποία μόνο τα τρία μεγαλύτερα Μάλτα,Γκόζο και Κομίνο κατοικούνται.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Δεδομένου του μεγέθους τους δεν υπήρχε δυνατότητα οι πολίτες τους να αποσταθεροποιήσουν την αγορά εργασίας της ΕΕ. Η Μάλτα έπεισε την Ε.Ε. ότι πρέπει να μπορεί να επιβάλει περιορισμούς σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων για τα πρώτα επτά χρόνια της ένταξης.Στην πραγματικότητα, η Μάλτα είναι ένα από τα μόλις πέντε κράτη μέλη των οποίων το ποσοστό ανεργίας έχει παραμείνει κάτω από 8% από την 1η Μαΐου 2004 (τα άλλα είναι η Αυστρία, η Δανία, το Λουξεμβούργο και Ολλανδία).

Μετά από ένα διάστημα προσαρμογής, η Δημοκρατία της Κύπρου και η Μάλτα έγιναν μέλη της Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004. Η ένταξη στην Ε.Ε. αποτελούσε μια νέα εποχή ευκαιριών και ευθυνών[25]. Επιπλέον σε ένα σύντομο χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών, συγκεκριμένα το 2008, εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση. Εκτός από την επίτευξη και τη διατήρηση των δεικτών για να ανταποκριθεί στις αυστηρές απαιτήσεις για την είσοδο στην ΟΝΕ, το βασικό πλεονέκτημα της ένταξης στην ευρωζώνη είναι η διαφάνεια των τιμών, με τον συναλλαγματικό κίνδυνο να εξαλείφεται και τα κόστη στο σύνολο τους να είναι σημαντικά χαμηλότερα, ενισχύοντας τον ανταγωνισμό μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Η ένταξη στην Ε.Ε.επίσης ξεκίνησε μια νέα εποχή για την ανάπτυξη, με κύριο οδηγό την αύξηση των ξένων εισροών. Ενθαρρύνθηκανοι άμεσες ξένες επενδυτικές ευκαιρίες δίνοντας έτσι ώθηση για την οικονομική ανάπτυξη. Προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω η ένταση σε ξένες επενδύσεις, η κυβέρνηση της Κύπρου έχει απελευθερώσει την πολιτική όχι μόνο για τους πολίτες της Ε.Ε., αλλά και για τους επενδυτές από τρίτες χώρες στους περισσότερους τομείς της οικονομίας από την 1η Οκτωβρίου 2004.[26]

Με κύρια χαρακτηριστικάτους ελάχιστους φυσικούς πόρους, το μικρό μέγεθος των οικονομιών, τους καλά εκπαιδευμένους εργαζόμενους και το σχετικά χαμηλό κόστος εργασίας καθώς και η ευνοϊκή τοποθεσία τους ο τουρισμός φάνηκε ως ο καλύτερος δρόμος για την ανάπτυξη της οικονομίας. Στις αρχές του 2013, ο υπερβολικός δημόσιος δανεισμός οδήγησε σε προειδοποίηση από πλευράς της Ε.Ε. για τη μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού. Δέκα χρόνια μετά την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα δύο νησιά της Μεσογείου έχουν αλλάξει με πολλούς τρόπους. Ορισμένες αλλαγές είναι άμεσο αποτέλεσμα της ένταξης στην Ε.Ε. και άλλες έμμεσα συνδέονται με αυτό. Η οικονομίες βασίζονται κυρίως σε

[25]Η εφαρμογή των νόμων και των κανονισμών της Ε.Ε., γνωστό ως το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, αναστάλθηκε για την περιοχή υπό την στρατιωτική κατοχή από την Τουρκία, εν αναμονή μιας λύσης για τη διαίρεση του νησιού.

[26]Cyprus Investment Promotion Agency - Οι περιορισμοί που σχετίζονται με το ελάχιστο ύψος των επενδύσεων και το ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών, έχουν καταργηθεί στους περισσότερους τομείς της οικονομίας, που επιτρέπει μέχρι και 100% συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο εταιρειών εγγραφή ή την απόκτηση μετοχών σε υφιστάμενες εταιρείες. Οι διοικητικές διαδικασίες έχουν απλοποιηθεί και έχουν ληφθεί μέτρα για τον εξορθολογισμό των υποδομών όσον αφορά τις ξένες επενδύσεις, μειώνοντας έτσι το επίπεδο των γραφειοκρατικών παρεμβάσεων και την προώθηση βελτιωμένης οικονομικής δραστηριότητας. Συνεπώς, ξένες εταιρείες έχουν τώρα την ευκαιρία να επενδύσουν και να αναπτύξουν τις επιχειρήσεις στην Κύπρο επί **ίσοις όροις** με τους εγχώριους επενδυτές.

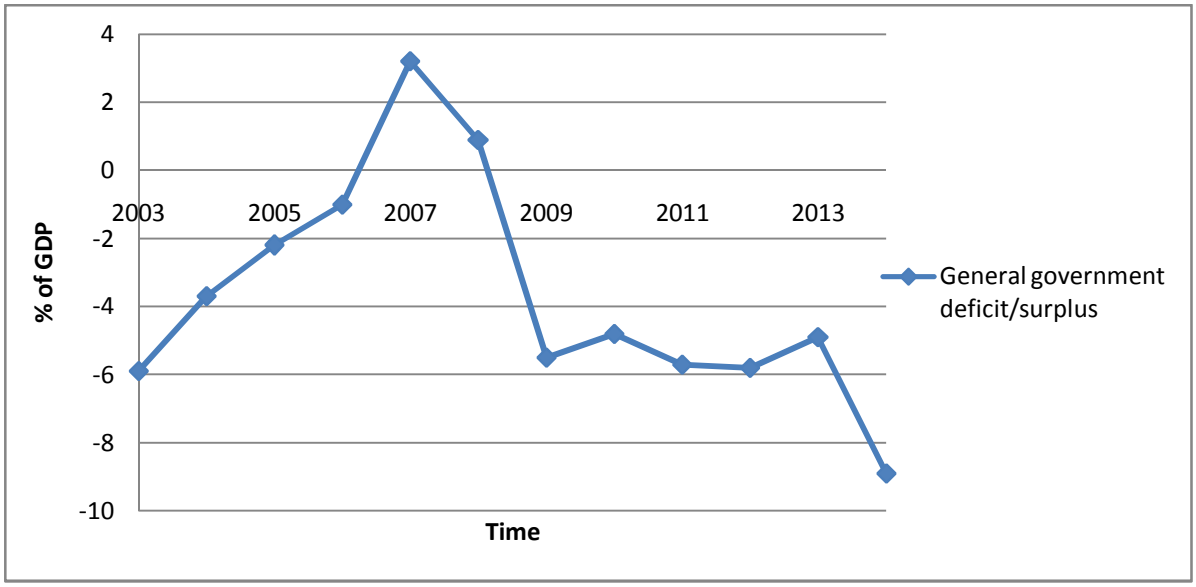
ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

υπηρεσίες. Έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές και το ανθρώπινο κεφάλαιο, το περιβάλλον,την πολιτιστική κληρονομιά και τη γεωργία. Το πιο σημαντικόόφελος που επωμίστηκαν οι οικονομίες ήταν η ισχυρή ροή των άμεσων ξένων επενδύσεων σε ένα διευρυμένο φάσμα τομέων που κατέστησε τις οικονομίες ιδιαίτερα ανθεκτικές. Δύο από τους βασικούς λόγους για την επιτυχία αυτή ήταν οι πολιτικά δύσκολες μεταρρυθμίσεις που έχουν λάβει χώρα και η απόφαση να επενδύσει σε μεγάλο βαθμό τα ταμεία της Ε.Ε. όχι μόνο σε υλικές υποδομές, αλλά και στο ανθρώπινο κεφάλαιο.Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων – καινοτομίες, πρόσβαση στην αγορά της Ε.Ε., η υιοθέτηση του ευρώ, και ένα παραγωγικό εργατικό δυναμικό - έχει κάνει τις οικονομίες αυτές ιδιαίτερα ελκυστικές ως προς τις επενδυτικές ευκαιρίες, για όλο το διάστημα που βρίσκονται στην Ένωση. Συγκεκριμένα κατά την περίοδο αυτή, η Μάλτα επωφελήθηκε από την εισροή των κονδυλίων της ΕΕ. Μεταξύ του 2004 και του 2012 πάνω από 1 δις € στα ευρωπαϊκά ταμεία βρήκαν τον δρόμο τους προς την εγχώρια οικονομία.Παρ' όλα αυτά η Μάλτα θα πρέπει να μειώσει το βαθμό εξάρτησης από τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

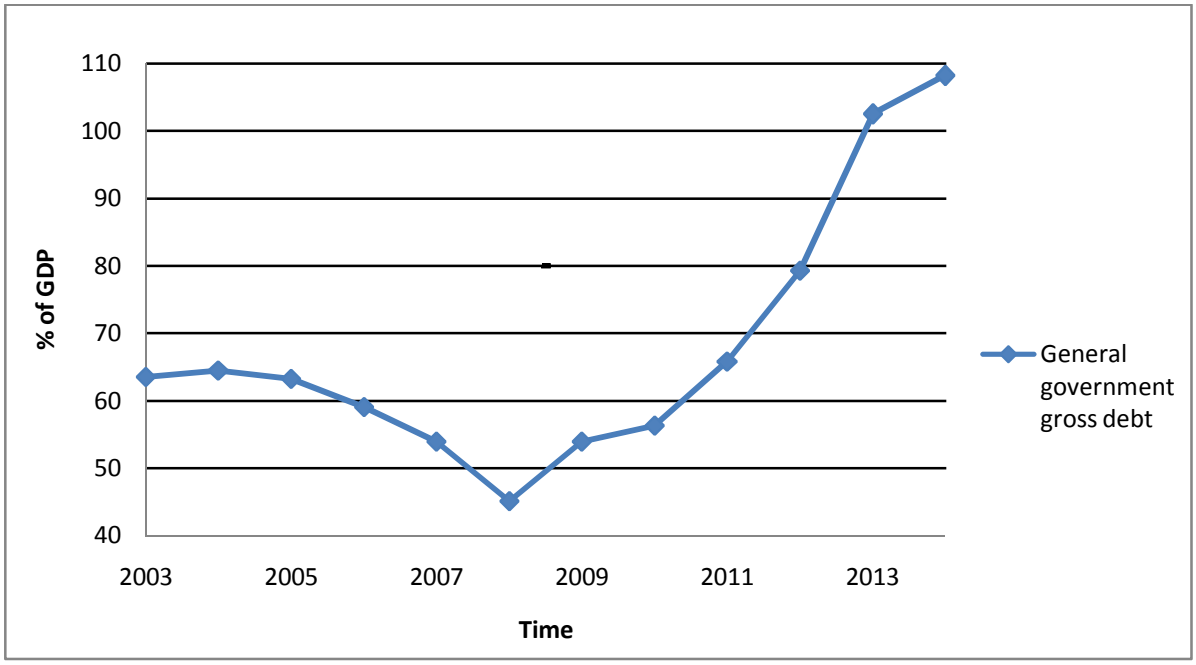
Από την πλευρά της η κυπριακή οικονομία, έχει τρία προβλήματα μείζονος σημασίας να αντιμετωπίσει, οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα όλους τους τομείς της χώρας, δηλαδή τον πολιτικό, τον οικονομικό αλλά και τη γεωγραφική της θέση. Πρώτων, μείζον θέμα αποτελεί μια ενδεχόμενη στρατιωτική σύγκρουση με την Τουρκία. Δεύτερον, από οικονομικής πλευράς, η υπέρμετρη εξάρτηση της Κύπρου στον τομέα του τουρισμού. Με την τουριστική βιομηχανία να παράγει το 20% της συνολικής παραγωγής και την έλλειψη βιομηχανίας η οικονομία είναι υπερβολικά εκτεθειμένη σε εξωτερικές αλλαγές, όπως η παγκόσμιες οικονομικές διακυμάνσεις και πολιτικές συγκρούσεις. Τέλος, άλλος ένας κίνδυνος αντλείται από την ευπάθειά σε μια σειρά από φυσικούς κινδύνους, ιδιαίτερα σεισμούς. Το νησί βρίσκεται σε μια περιοχή υψηλής σεισμικότητας, με σημαντικές δυνατότητες για καταστροφικές συνέπειες. Στην περίπτωση ενός ισχυρού σεισμού - εκτός από την άμεση απώλεια και την καταστροφή της οικονομίας, θα πληγούν οι τουριστικοί πόροι ή οποίοι μεταφράζονται ως η κύρια πηγή εσόδων για ολόκληρη την οικονομία.

Γνωρίζοντας τα μειονεκτήματα και τις δυσκολίες αυτές, η κυβέρνηση της Κύπρου ακολούθησε μία μακροοικονομική πολιτική η οποία υπήρξε γενικά συνετή για το μεγαλύτερο μέρος των τελευταίων 20 ετών, όσον αφορά την αυστηρότερη νομισματική πολιτική και τη σύγκλιση στα οικονομικά κριτήρια του Μάαστριχτ. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της κυβέρνησης ήταν σε πτωτική τάση, καθώς και το συνολικό δημόσιο χρέος, όπως επιβεβαιώνεται από τα διαγράμματα 4.1^{α} και 4.1^{β} , με βάση τον ορισμό του Μάαστριχτ, ήταν περίπου 60% του ΑΕΠ, με μία πτωτική τάση. Η γενική πορεία της έδειχνε ότι δε θα είχε ιδιαίτερα προβλήματα στην εκπλήρωση των κριτηρίων και μετέπειτα στην υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος.

Διάγραμμα 4.1^{α}Κύπρος (2003-2014): Δημοσιονομικό έλλειμμα.

Διάγραμμα 4.1^{β} Κύπρος (2003-2014): Δημόσιο χρέος.

Πηγή Eurostat.

Επιπλέον η εισαγωγή τουευρώ το 2008 συνδέθηκε με την έναρξη της παρατεταμένης άνθησης της οικονομίας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα επιτόκια δανεισμού μειώθηκαν και η πρόσβαση σε πίστωση κατέστη πιο εύκολη τόσο για το δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα, γεγονός που αντικατοπτρίστηκε στην ταχεία άνοδο των τιμών στηναγορά ακινήτων και την απότομη αύξηση του ιδιωτικού χρέους. Ταυτόχρονα, στην περίπτωση μίας μικρής, ανοικτής και με προσανατολισμό στις υπηρεσίες, οικονομίας, όπως η Κύπρος, η ένταξη στη ζώνη του ευρώ έδωσε ένα σημαντικό ρόλο στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα.Μολονότι η παραγωγικότητα αυξήθηκε με τον ίδιο ρυθμό ή και ελαφρώς ταχύτερα από το μέσο

όρο της υπόλοιπης ζώνης του ευρώ κατά την τελευταία δεκαετία,οι μισθοί αυξήθηκαν με σημαντικά υψηλότερο ποσοστό. Ως αποτέλεσμα, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (ULC) αυξήθηκε ταχύτερα από τον μέσο όρογια το υπόλοιπο της ζώνης του ευρώ, γεγονός που συνεπάγεται μια σταθερή απώλεια ανταγωνιστικότητας της Κύπρου έναντι των κύριων εμπορικών εταίρων της. Επιπλέον παρατηρήθηκε αύξηση του εμπορικού ελλείμματος και υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τα οποία έχουν χρηματοδοτηθεί κυρίως μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων.

4.1 Η κρίση για την Κύπρο.

Για περισσότερο από μια δεκαετία συνεχούς και έντονης οικονομικής ανάπτυξης στην Κύπρο, με μέσο ετήσιο πραγματικό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά 4 τοις εκατό, έφτασε στο τέλος, όταν η κρίση χτύπησε το 2009. Αν και το διάγραμμα 4.2 που ακολουθεί μας παρουσιάζει τα τελευταία 11 χρόνια, είναι γεγονός ότιγια πρώτη φορά σε 35 χρόνια, η οικονομική δραστηριότητα συρρικνώθηκε και έπεσε στο -2 τοις εκατό. Η υποχώρηση της ζήτησης και της παραγωγής επηρέασε ιδίως τομείς, όπως οι κατασκευές και ο τουρισμός υψηλής έντασης εργατικού δυναμικού. Μετά από μια μικρή ανάκαμψη το 2010, με αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,1 τοις εκατό, η οικονομική δραστηριότητα αυξήθηκε κατά 1,5 τοις εκατό το πρώτο εξάμηνο του 2011. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι υπήρξε ένα έτος με εξαιρετικά καλή τουριστική περίοδο, οι προοπτικές ανάπτυξης για το σύνολο του έτους με τις καλλιέργειες να έχουν πληγεί σοβαρά από το ατύχημα, τον Ιούλιο του 2011 και την καταστροφήστο εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο Βασιλικό, που αντιπροσώπευε το ήμισυ της συνολικής παραγωγής της χώρας,σεσυνδυασμό με την εξωτερική επιδείνωση καιτη δημοσιονομική σύσφιξη, οδήγησετον ετήσιο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ σε επίπεδα του 0,5 τοις εκατό.

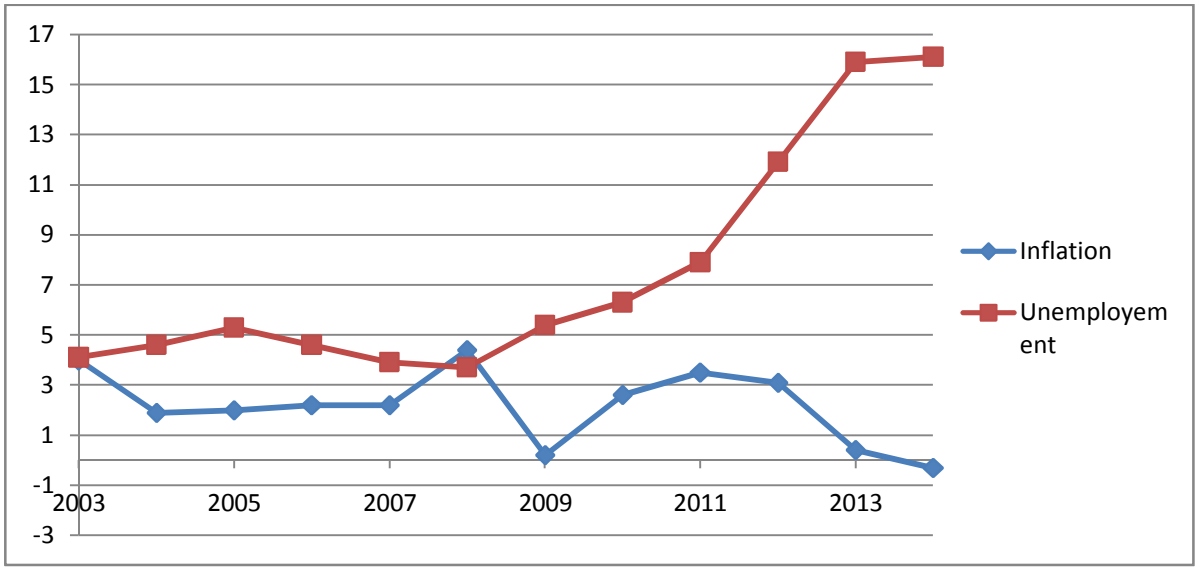
Διάγραμμα 4.2 Κύπρος & Μάλτα (2003-2014): Ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ.

Πηγή Eurostat- Real GDP growth rate, annual data.

Η κυπριακή οικονομία είχε σημειώσει υψηλά ποσοστά απασχόλησης πριν από την κρίση. Γρήγορα όμωςεπιβεβαιώθηκε η αρχική ανησυχία της για την ένταξηστην Ένωση και την ελεύθερη μετακίνηση εργατικού δυναμικού. Έτσι η ανεργία αυξήθηκε από τα παραδοσιακά χαμηλά επίπεδα, λόγω της συνεχιζόμενης εισροής σε εργατικό δυναμικό. Συγκεκριμένα η κυπριακή αγορά εργασίας επλήγη από την οικονομική κρίση, με αύξηση της ανεργίας και της φτώχειας. Συγκεκριμένα,η μακροχρόνια ανεργία σκαρφάλωσε σε 16,1 τοις εκατό το 2014 (από 11,9% το 2012 και 15,9% το 2013 – διάγραμμα 4.3). Για το ίδιο αυτό έτος η μακροχρόνια ανεργία συνέχισε την ανοδική της τάση στα τέλη του 2013, αλλά με βραδύτερο ρυθμό.

Διάγραμμα 4.3 Κύπρος (2003-2014): Ανεργία και Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.

Πηγή Eurostat – Inflation and Unemployment, annual data.

Επιπλέον η πολιτική της Κύπρου υπήρξε αρκετά συνεπής και στον τομέα του πληθωρισμού. Τα πρώτα χρόνια της ένταξης το επίπεδο του πληθωρισμού ήταν σχεδόν ίσα με το στόχο της ΕΚΤ. Παρ' όλα αυτά αρνητικές επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης έγιναν αντιληπτές από το 2008 και έπειτα, όπου επηρέασαν τα επίπεδα αυτά προς τις δύο κατευθύνσεις, δημιουργώντας αστάθεια, όπως εμφανίζεται άλλωστε και στο διάγραμμα 4.3. Μετά από συνεχείς αυξομειώσεις, ο πληθωρισμός έφτασε αρνητικά επίπεδα το 2014 (-0,3%).

Το τελευταίο και πολύ κύριο πρόβλημα για την οικονομία της Κύπρου ήρθε σαν αποτέλεσμα των απωλειών των ελληνικών ομολόγων και τις μεγάλης έκθεσης των κυπριακών τραπεζών.Οι τράπεζες στην Κύπρο ήταν ως επί το πλείστων Κυπριακές και αυτό επιβάρυνε το κυπριακό Δημόσιο με τις εγγυήσεις που έπρεπε να παρέχει. Έτσι παρουσιάστηκε η ανάγκη για κεφαλαιοποίηση και μείωση του προσωπικού τους. Μετά τις περικοπές, η αξία των ελληνικών ομολόγων στο χαρτοφυλάκιο των δύο μεγαλύτερων κυπριακών τραπεζών (Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκή), μειώθηκε δραστικά.Οι τιμές των μετοχών των δύο μεγάλων κυπριακών τραπεζών είναι σε

πτωτική πορεία από το ξέσπασμα της κρίσης, αντανακλώντας κυρίως τις ανησυχίες της αγοράς σε σχέση με τις εξελίξεις στην Ελλάδα.Η κατάσταση αυτή ενθάρρυνε τις δύο μεγάλες τράπεζες να βασίζονται περισσότερο στη ρευστότητα της ΕΚΤ.

4.2 Η κρίση για την Μάλτα.

Εν μέσω των σχετικά μειωμένων οικονομικών επιδόσεων στις περισσότερες χώρες της ζώνης του ευρώ, το διάγραμμα 4.2 το οποίο έχει προηγηθεί, δείχνει ότι η οικονομία της Μάλτας συνεχίζει να αυξάνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό του 3,5τοις εκατό κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους.

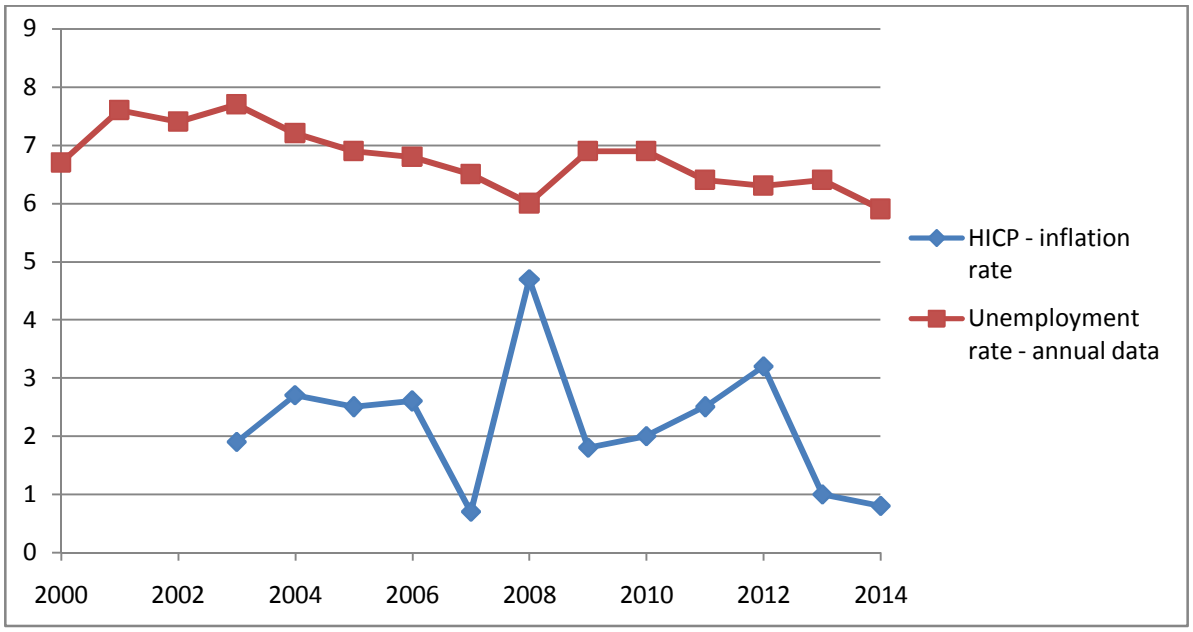
Η επίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης δε θα μπορούσε να μην επηρεάσει το ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ και στη Μάλτα. Αν και βίωσε μία πολύ μεγάλη και απότομη μείωση το 2009 (-2,5%), κατάφερε να ανακάμψει το ίδιο γρήγορα και να βρεθεί σε παρόμοια επίπεδα. Η κύρια κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη είναι η εγχώρια ζήτηση, η οποία με τη σειρά της ενισχύεται από το αυξανόμενο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, γεγονός που αντικατοπτρίζει επίσης τη μείωση των τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας, και τις επενδύσεις στα ενεργειακά έργα. Τα γεγονότα αυτά επηρέασαν άμεσα την οικονομία καθώς βασίζεται πλήρως στις εισαγωγές, όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας.

Ταυτόχρονα, η ενίσχυση της κεφαλαιακής έντασης εργασίας παρέμεινε στάσιμη, ιδίως μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Η στασιμότητα αυτή προήλθε από μια έντονη επιβράδυνση στον τομέα των κατασκευών, με τις στεγαστικές επενδύσεις να μειώνονται ιδιαίτερα έντονα, ενώ οι επενδύσεις σε εξοπλισμό παρέμειναν σχετικά σταθερές. Σε κάποιο βαθμό, η δυναμική των επενδύσεων αντικατοπτρίζουν την αναδιάρθρωση της οικονομίας προς περισσότερες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών εντάσεως εργασίας. Η μείωση των επενδύσεων ήταν πιο έντονη στον ιδιωτικό τομέα.

Ενώ πρόβλημα συνεχίζει να αποτελεί ο πληθωρισμός, ο οποίος παραμένει σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο στη ζώνη του ευρώ. Παρά τις έντονες αποπληθωριστικές πιέσεις σε όλη την Ευρώπη,η εμφάνισή τους στη Μάλτα είναι λιγότερο εμφανής με μόνη εξαίρεση τα δύο τελευταία χρόνια με μία απότομη μείωση το 2013, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 4.4 που ακολουθεί. Ο ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού στη Μάλτα κατά το 2014 ανήλθε σε 0,6 τοις εκατό, σχεδόν αμετάβλητο από το ίδιο επίπεδο με το προηγούμενο έτος. Ο εγχώριος ετήσιος πληθωρισμός τον Σεπτέμβριο του 2014 προήλθε από εξελίξεις στις τιμές για τα αλκοολούχα ποτά, τον καπνό και τα είδη ένδυσης και υποδήματα. Η μείωση στις τιμές προήλθε κυρίως από τη στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρισμός και το φυσικό αέριο.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Διάγραμμα4.4 Μάλτα (2000-2014):Ανεργία και Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.

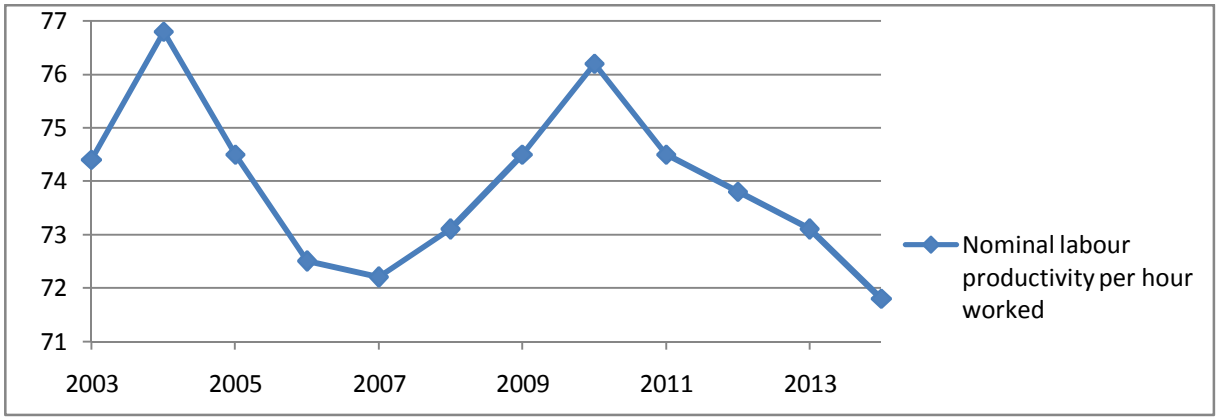

Πηγή Eurostat Unemployment and HICP- inflation rate, annual data.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και πιο πάνω στο κείμενο (βλ. Σελ. 35-36), η οικονομία της Μάλτας χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλά και σταθερά επίπεδα ανεργίας. Σε επιβεβαίωση αυτών, το διάγραμμα4.4 δείχνει πράγματι, μεταξύ του 2011 και 2013, τα ποσοστά ανεργίας συνέχισαν να εμφανίζουν μία πτωτική τάση. Τα σημαντικά κέρδη στην απασχόληση έχουν καλύψει τις υποτονικές επιδόσεις της παραγωγικότητας, ο συντελεστής παραγωγικότητας παρουσίασε μία επιδείνωσηκαι μία ταλάντευση ως προς την απόδοση από την είσοδο της χώρας στην Ε.Ε., όπως μπορεί να παρατηρήσει κανείς από το διάγραμμα 4.5. Η εξέλιξη της παραγωγικότητας αντικατοπτρίζει επίσης τις χαμηλές δαπάνες για την έρευνα και την ανάπτυξη (Ε&Α), σε σχέση με το ποσοστό που δαπανούν οι χώρες της Ένωσης στο σύνολό τους. Συγκεκριμένα για την Μάλτα είναι στο μισό του συνόλου. Ο μέσος όρος για την Ε.Ε. είναι 2 τοις εκατό του ΑΕΠ, ενώ η οικονομία της Μάλτας, αν και καθ' όλη τη διάρκεια των δέκα ετών έχει αυξήσει το ποσοστό αυτό, έφτασε τα επίπεδα του 0,9 τοις εκατό μόλις το 2014.

Οι μισθολογικές δαπάνες ανά μισθωτό που εκφράζεται σε μονάδες αγοραστικής δύναμης ήταν περίπου 60-65% του μέσου όρου της Ε.Ε. για την ίδια περίοδο, γεγονός που δείχνει ότι υπάρχει μια κακή ευθυγράμμιση μεταξύ της παραγωγικότητας και των μισθών.

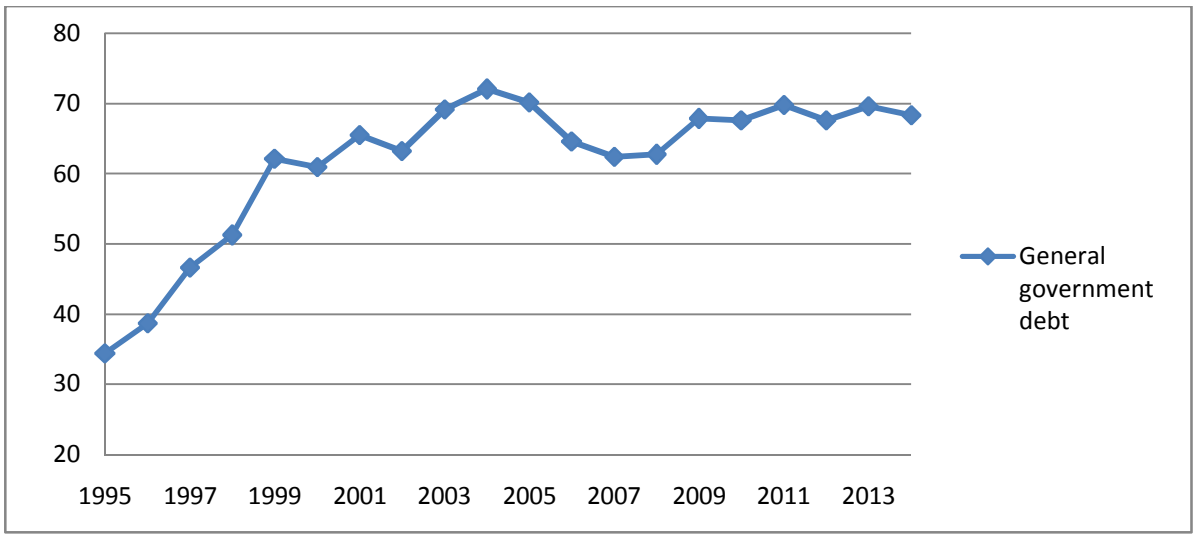
Διάγραμμα 4.5Μάλτα (2003-2014): Παραγωγικότητα εργασίας.

Πηγή Eurostat, Nominal labor productivity per hour worked, annual data.

Το δημόσιο χρέος στη Μάλτα είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ, αλλά αυξάνεται διαρκώς. Παρά το γεγονός μίας ελαφράς μείωσης την περίοδο 2006-2008,(διάγραμμα 4.6) το 2011 έφτασε σχεδόν το 70% του ΑΕΠ και παρέμεινε σχεδόν στα ίδια επίπεδα και για τα επόμενα τρία χρόνια στη σειρά.

Διάγραμμα 4.6 Μάλτα (1995-2013): Δημόσιο χρέος.

Πηγή Eurostat- General government debt % of GDP, annual data.

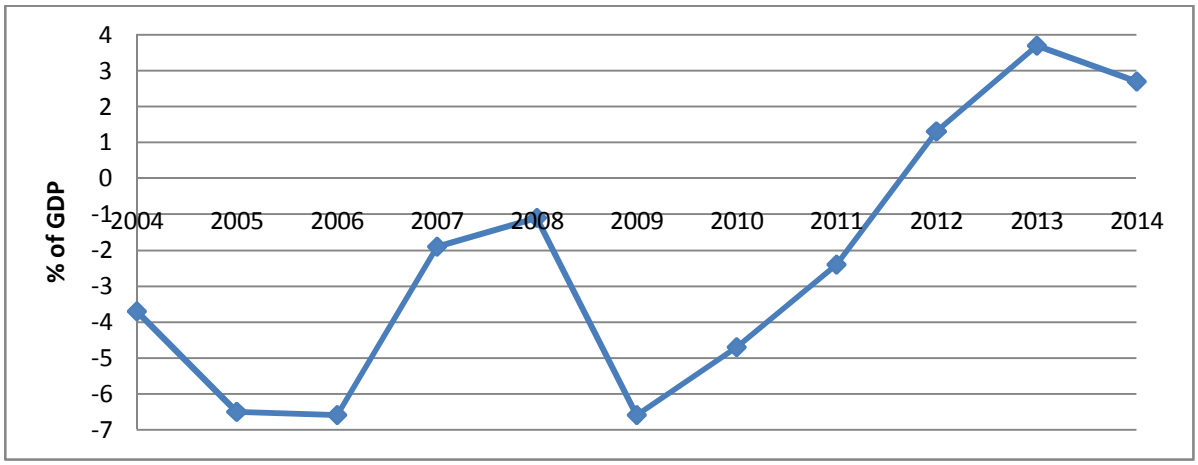
Η βιωσιμότητα του χρέους σε σύντομο χρονικό διάστημα έχει επωφεληθεί από την αποτελεσματική διαχείριση του χρέους. Τα spreads των κρατικών ομολόγων της Μάλτας δεν έχουν επηρεαστεί σημαντικά από τις εντάσεις που δημιουργούνται από την κρίση του δημόσιου χρέους. Παρά την αύξησή του, το κόστος του χρέους (τόκοι των δαπανών κατά της συνολικής ονομαστικής αξίας του χρέους) μειώθηκε σε 4,2% το 2013 (από 5,4% κατά την περίοδο 2004-08). Η λήξη του δημόσιου χρέους επιμηκύνθηκε σημαντικά μετά την προσχώρηση της Μάλτας στην Ε.Ε.. Επιπλέον, το δημόσιο χρέος διατηρείται σχεδόν εξ ολοκλήρου από ντόπιους κατοίκους, με τους μη εγχώριους να αντιστοιχούν μόλις στο 3% των μετόχων του χρέους. Αυτό προστατεύει το δημόσιο χρέος από τις εντάσεις στις διεθνείς αγορές.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Με τις εξελίξεις στον εξωτερικό τομέα, τη μικρή, δηλαδή, ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας στο παγκόσμιο εμπόριο, έχει οδηγήσει σε οριακές βελτιώσεις και την απόδοση της εξωτερικής οικονομίας της Μάλτας κατά τα τρία τελευταία χρόνια. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου (2012-2014), οι πραγματικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 15,2 τοις εκατό, ενώ οι πραγματικές εισαγωγές μειώθηκαν κατά 16,6 τοις εκατό, έτσι ώστε οι καθαρές εξαγωγές να συμβάλουν θετικά στην οικονομική ανάπτυξη.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Μάλτας, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 4.7, σημείωσε πλεόνασμα 3,8 τοις εκατό του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια το 2013. Αυτή η σημαντική βελτίωση οφείλεται κυρίως στην επέκταση των υπηρεσιών. Ιστορικά, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών χρηματοδοτούνταν διαμέσου των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) στη μορφή μετοχικού κεφαλαίου και επανεπενδυθέντων κερδών. Παρ'όλα αυτά, οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν ότι οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου, μέσω των πράξεων των ξένων τραπεζών είναι επίσης ένας κυρίαρχος παράγοντας για τη στήριξη της χρηματοδότησης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Διάγραμμα 4.7Μάλτα (2004-2014): Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Πηγή Eurostat- Current account % of GDP, annual data.

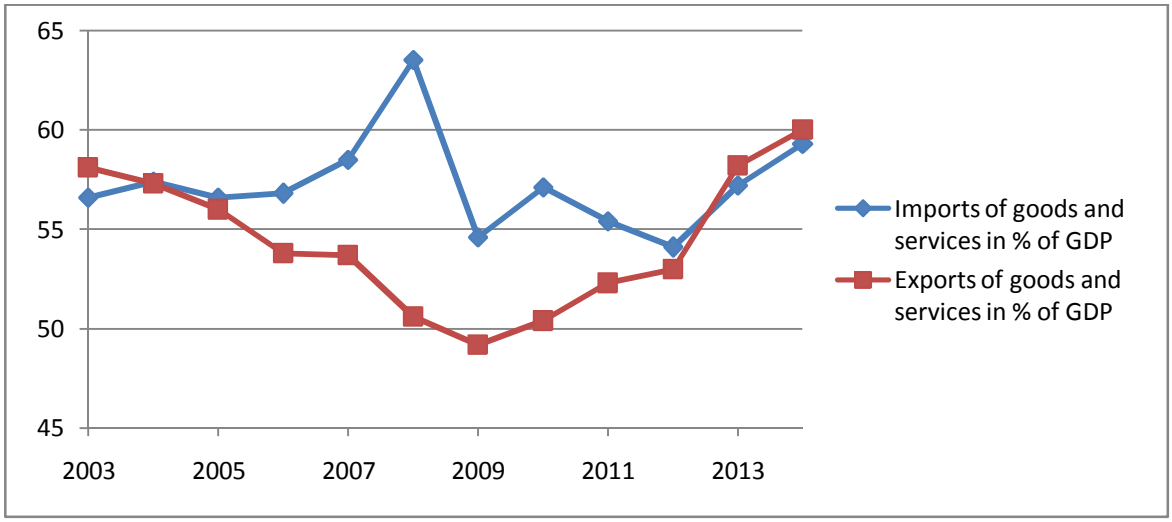
4.3 Ανάκαμψη.

Μετά από μία σειρά ετών ανάκαμψης και θετικών επιπέδων σχεδόν σε όλους τους τομείς της οικονομίας της Κύπρου η κατάσταση αυτή αντιστράφηκε με αποτέλεσμα μεγάλες απώλειες σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Για την επαναφορά της οικονομίας και της πολιτικής ζωής ελήφθησαν σημαντικά μέτρα προσαρμογής. Πέρα από την εγχώρια πολιτική, μετά από αίτηση που υποβλήθηκε από την Κύπρο στις 25 Ιουνίου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ηΕυρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαπραγματεύθηκαν με τιςκυπριακές αρχές πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής. Το πρόγραμμα εγκρίθηκε από τονΕυρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητασκαι το Διοικητικό Συμβούλιο τουΔιεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το πρόγραμμα καλύπτει την περίοδο 2013-2016 και οι κύριοι στόχοι του προγράμματος βασίζονται σε τρεις θεμελιώδεις πυλώνες: Ι) πολιτικές για τηναποκατάσταση της

ευρωστίας του χρηματοπιστωτικού τομέα και της εμπιστοσύνης των καταθετών και των αγορών, με βάση τη μείωση του μεγέθους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ΙΙ)τη συνέχιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης, ώστε να διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης (διάγραμμα 4.1α), έως το 2016, και να τεθεί ο δείκτης ακαθάριστου δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ σε σταθερή πτωτική τροχιά μεσοπρόθεσμα και τέλος ΙΙΙ) διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη τησανταγωνιστικότητας, την επαναφορά της οικονομίας σε φάση βιώσιμης ανάπτυξης, και τηνεξάλειψη των μακροοικονομικών ανισορροπιών.

Η ύφεση μετριάστηκε το 2014 όπου το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά 2,5 τοις εκατό, όπου μπορούμε να ανατρέξουμε στο διάγραμμα 4.2 πιο πάνω, σημαντικά λιγότερο σε σχέση με τη συρρίκνωση κατά 5,9 τοις εκατό το 2013. Ενώ οι εξαγωγές ακολούθησαν μία πτωτική πορεία από τα πρώτα χρόνια της προηγούμενης δεκαετίας, το 2012 ξεκίνησε μία σταδιακή ανάκαμψη, έτσι ώστε να φτάσουν τα αρχικά επίπεδα και να ακολουθήσουν κοινή πορεία με τις εισαγωγές, (διάγραμμα 4.8).

Διάγραμμα 4.8Κύπρος (2003-2014):Ποσοστό εισαγωγών και εξαγωγών.

Πηγή Eurostat.

Οι δημοσιονομικές επιδόσεις που καταγράφηκαν το 2014, οι οποίες ήταν ανώτερες από τους στόχους που καθορίζονται στο πρόγραμμα, οφείλονται σε εξελίξεις στο σκέλος των εσόδων και στο σκέλος των δαπανών. Γενικά, στο σκέλος των εσόδων, θετικά συνέβαλαν κυρίως τα υψηλότερα έσοδα από τους έμμεσους φόρους και τα κρατικά τέλη. Στο σκέλος των δαπανών, οι κύριοι παράγοντες ήταν τα χαμηλότερα από τα αναμενόμενα επίπεδα εφάπαξ συνταξιοδοτικών πληρωμών και ενδιάμεσης κατανάλωσης (αντικατοπτρίζοντας τον αυστηρό δημοσιονομικό έλεγχο).

Θετικά ήταν και τα αποτελέσματα για την οικονομία της Μάλτας η οποία επίσης ξεπέρασε τα δύσκολα χρόνια της κρίσης, με τα δικά της μέσα, έτσι ώστε να μπορέσει να επανέλθει σταδιακά σε τροχιά ανάπτυξης. Παρ' όλα αυτά η Μάλτα έχει επίσης προκλήσεις να αντιμετωπίσει.Θα πρέπει να αποκτήσει μεγαλύτερη βοήθεια ως προς

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

μια πιο ισομερή κατανομή για το βάρος που φέρει σήμερα ως πρώτη γραμμή μιας μεγάλης μεταναστευτικής πορείας από τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη. Θα πρέπει επίσης να εξασφαλίσει ότι η οικονομία της παραμένει βιώσιμη και συνεχίζει να είναι παραγωγική. Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό και τη μάθηση που χαρακτήρισαν τα πρώτα δέκα χρόνια της ένταξης πρέπει να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν.

Ως κράτος μέλος της ΕΕ τα προβλήματα της Ένωσης επηρεάζουν άμεσα και την εγχώρια οικονομία. Στοιχεία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που έπληξαν την Ευρώπη εξακολουθούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις για τη Μάλτα, και θα μπορούσε να θέσει υπό αμφισβήτηση ορισμένα από τα οικονομικά οφέλη όπου τα νησιά έχουν αναμφισβήτητα αποκτήσει από την προσχώρηση στην Ένωση και την υιοθέτηση του ευρώ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Δέκα χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2004.Αυτή ήταν η μεγαλύτερη διεύρυνση της ΕΕ και ένα ιστορικό βήμα προς την επανένωση της Ευρώπης μετά από αρκετές δεκαετίες διαίρεσης που προέκυψε από τον Ψυχρό Πόλεμο. Η διαδικασία της διεύρυνσης συνέβαλε στην οικοδόμηση και εδραίωση της δημοκρατίας μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων. Έχει ενισχύσει την ευρωπαϊκή ασφάλεια, παρέχοντας σταθερότητα. Έχει δώσει ώθηση στις οικονομίες και βελτίωσε το βιοτικό επίπεδο στα νέα κράτη μέλη, ευνοώντας και τα παλαιά κράτη μέλη, ιδίως μέσω νέων ευκαιριών για εξαγωγές και επενδύσεις. Μια διευρυμένη Ευρώπη έχει επίσης περισσότερο βάρος στην αντιμετώπιση θεμάτων παγκόσμιας σημασίας, όπως η κλιματική αλλαγή και η διεθνής οικονομική κρίση. Συνολικά, η προσχώρηση όλων των νέων κρατών μελών αύξησε τη βαρύτητα της ΕΕ στον κόσμο και την κατέστησε ισχυρότερο διεθνή παίκτη, τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά.

Οι επιχειρήσεις και οι πολίτες σε ολόκληρη τη διευρυμένη ΕΕ έχουν αποκομίσει σαφή οφέλη. Στα παλαιά κράτη μέλη, επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό πραγματοποίησαν σημαντικά κέρδη, η μετανάστευση άμβλυνε τα σημεία συμφόρησης σε εκείνες τις χώρες που άνοιξαν τις αγορές εργασίας τους. Όσο για τα νέα μέλη σημειώθηκε μείωση της ανεργίας και ταχεία σύγκλιση του εισοδήματος. Τα κράτη που προσχώρησαν και στη ζώνη του ευρώ μετά τη διεύρυνση επωφελήθηκαν ακόμη περισσότερο, αφού έχουν εξαλείψει το συναλλαγματικό κίνδυνο, μειώθηκε το κόστος των συναλλαγών και απέκτησαν πρόσβαση σε κεφάλαια με χαμηλότερα επιτόκια.

Η διεύρυνση δημιουργεί οικονομική ανάπτυξη, καθώς εξάλειψε τους εμπορικούς φραγμούς στην Ευρώπη και δημιούργησε μια μεγαλύτερη και πιο ευημερούσα εσωτερική αγορά. Για τα 12 νέα κράτη- μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 και το 2007 το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 77%.[27] Για τα υπόλοιπα 15 παλαιότερα κράτη μέλη το ποσοστό αυτό είναι επίσης θετικό, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό (19%). Η διαφορά στα ποσοστά αυτά δικαιολογείται εν μέρη από το γεγονός ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες αυξάνονται ταχύρρυθμα σε σχέση με τις ήδη ανεπτυγμένες. Ωστόσο, η ΕΕ δεν έχει πειστεί για τα θετικά αποτελέσματα της προσχώρησης των δέκα νέων μελών. Οι ψηφοφόροι και ορισμένοι πολιτικοί σε Γερμανία, Αυστρία και αλλού, πιστεύουν ότι η διεύρυνση δεν έχει αποφέρει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στις οικονομίες τους. Η δυσαρέσκεια αυτή οφείλεται κυρίως στο μεγάλο όγκο διακίνησης του εργατικού δυναμικού και της αντίληψης για τη διαταραχή των εγχώριων αγορών.

Στα παλαιότερα κράτη μέλη, ανησυχίες εκφράστηκαν σχετικά με τη μαζική μετανάστευση εργατικού δυναμικού. Παρά το γεγονός αυτό, μετά τη διεύρυνση η κινητικότητα εντός της ΕΕ δεν έχει οδηγήσει σε σοβαρές διαταραχές στην αγορά εργασίας. Οι μετανάστες από τα νέα κράτη μέλη τείνουν να εργάζονται περισσότερο σε εργασίες χαμηλής ειδίκευσης, αν και έχουν σχετικά υψηλά επαγγελματικά

[27] Συμπεριλαμβάνονται και οι δύο χώρες Ρουμανία και Βουλγαρία, οι οποίες εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2007, ως συνέχεια της ενταξιακής πολιτικής του 2004.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

προσόντα. Οι εισερχόμενοι εργαζόμενοι συνέβαλαν στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και στη μείωση συμφορήσεων (π.χ. στις κατασκευές και τις υπηρεσίες), χωρίς να δημιουργηθούν μεγάλες διαταραχές στην αγορά εργασίας.

Η ταχεία εμπορική ολοκλήρωση έδωσε ώθηση στον αποτελεσματικότερο καταμερισμό της εργασίας και ενίσχυσε την ανταγωνιστικότητα στην ΕΕ. Ο βαθμός ανοίγματος στο εμπόριο στα νέα κράτη μέλη έχει αυξηθεί. Το μέσο μερίδιο στο ΑΕΠ των εξαγωγών και των εισαγωγών ανέρχεται πλέον σε 56% του ΑΕΠ, από 47% πριν από τη διεύρυνση. Αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο από ό, τι στα παλαιά κράτη μέλη, όπου το επίπεδο ανέρχεται σε 38%. Τα νέα μέλη κατέκτησαν μερίδια αγοράς με την αύξηση του κεφαλαίου ή της έντασης της τεχνολογίας των εξαγωγών τους, σε μεγάλο βαθμό ως αποτέλεσμα των επενδύσεων από τα παλαιά κράτη μέλη.Τατελευταία χρόνια όμως, το μερίδιο των εξαγωγών από τα νέα κράτη μέλη με προορισμό την παλαιά κράτη μέλη τείνει να μειωθεί. Επιπλέον, η ποιότητα των εμπορικών ροών έχει γίνει πιο ομοιογενής, ενδεικτικό του ενδοκοινοτικού εμπορίου και της παρόμοιας βιομηχανίας.

Μέχρι το 2000, οι μεγάλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης έχουν ήδη στείλει 60-75 τοις εκατό των εξαγωγών τους προς την ΕΕ. Με άλλα λόγια, πολύ πριν την ένταξη, είχαν αυξηθεί οι εμπορικές συναλλαγές με την Ένωση.Η έκρηξη των εξαγωγών έχει στενή σχέση με τις εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων. Η πραγματικήπροσχώρηση στην ΕΕ έχει επηρεάσει ελάχιστα σε σχέση μετην προενταξιακή διαδικασία η οποία υπήρξε σημαντική για διάφορους λόγους. Πρώτον, καθώς οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης θέσπισαν τους κανόνες και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρχισαν να μοιάζουν με τη Δυτική Ευρώπη στο επιχειρηματικό τους περιβάλλον, έτσι ώστε οι ξένοι επενδυτές να αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς για νέες επενδύσεις. Δεύτερον, δεδομένου ότι η ΕΕ άνοιξε τις αγορές της για εμπορεύματα από την Πολωνία, Εσθονία και τη Σλοβακία, οι χώρες αυτές έγιναν πιο ελκυστικές περιοχές για εμπορικές συναλλαγές. Και τρίτον, η προοπτική της ένταξης στην ΕΕ ενήργησε ως εγγύηση σταθερότητας και για την ασφάλιση των επενδυτών έναντι σε πιθανές πολιτικές ανατροπές.

Παρά τις θετικές επιδράσεις η τρέχουσα παγκόσμια οικονομική κρίση έθεσε νέες μείζονες προκλήσεις για τις εθνικές πολιτικές. Οι επιπτώσεις της κρίσης σε όλα τα κράτη μέλη εμφανίστηκε μέσω της μείωσης του εμπορίου, της μειωμένης διαθεσιμότητας της χρηματοδότησης, την κατακόρυφη πτώση του πλούτου των νοικοκυριών και την υποβάθμιση της εμπιστοσύνης. Παρά το γεγονός ότι η ένταξη στην ΕΕ, ακόμη και η ένταξη στη ζώνη του ευρώ, παρέχει προστασία και σταθερότητα, η κρίση κατά κύριο λόγο αντιμετωπίζεται από τις υγιείς εθνικές πολιτικές. Η ΕΕ εργάζεται για την αποκατάσταση της σταθερότητας, της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Επομένως, μετά τη διεύρυνση και μετά από μία παγκόσμια οικονομική κρίση μπορούμε να πούμε ότι η κάθε χώρα «γιορτάζει»με διαφορετικό τρόπο την επέτειοαυτή, γιατί ενώ οι περισσότεροι έχουν απολαύσει τα οφέλη ως μέλη της ΕΕ, πολλοί θεωρούν ότι τα τελευταία 10 χρόνια λιγότερο ό, τι ευνοϊκά.Πολιτικά και

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

οικονομικά, το κάθε ένα κράτος έχει ακολουθήσει τη δική του πορεία. Στα περισσότερα από αυτά τα έθνη έχει σημειωθεί μια αύξηση του κατά κεφαλήν πλούτου τους. Αλλά από τα δέκα νέα κράτη- μέλη, η Πολωνία έχει αναμφισβήτητα τους πιο «φιλικούς» δεσμούς και την πιο θετική αντιμετώπιση από μεριάς των πολιτών της, σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση του Κέντρου Ερευνών Pew, το 72% των Πολωνών είναι υπέρ της Ένωση, σε σύγκριση με το 58% των Γερμανών, το 51% των Βρετανών και μόλις το 34% των Ελλήνων[28]. Για την ακρίβεια η Πολωνία ήταν το μόνο μέλος της ΕΕ το οποίο δεν εισήλθε σε ύφεση μέσω της παγκόσμιας οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης της Ευρωζώνης. Οι περισσότεροι παρατηρητές της ΕΕ αποδίδουν το γεγονός αυτό στην ορθή χρήση των κονδυλίων της ΕΕ, καθώς κατείχε την τεχνογνωσία από το προηγούμενο πρόγραμμα PHAREστο οποίο συμμετείχε,το οποίο διοχέτευσε σε έργα υποδομής, βοηθώντας να κρατήσει την οικονομία της πιο έντονη.

Η τεχνογνωσία αυτή δε φάνηκε το ίδιο αποτελεσματική για την Ουγγαρία στην οποία από το 2010 άρχισαν να εμφανίζονται έντονες αντιευρωπαϊκές πεποιθήσεις, κυρίως λόγω των μη σωστών πολιτικών αποφάσεων μέσα στην Ένωση. Η Κύπρος είναι ένα άλλο παράδειγμα χώρας στην οποία το ευρωπαϊκό πείραμα, σε κάποιο βαθμό, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί από απόλυτη επιτυχία. Μετά την προσχώρηση της χώρας η υπερβολική εξάρτησησε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τα γεωπολιτικά προβλήματα, την οδήγησαν σε υπερβολική έκθεση με την κατάρρευση του ευρώ με μόνη λύση για ανάκαμψητα σκληρά μέτρα λιτότητας και το κούρεμα καταθέσεων.

Ίσως ακόμα πιο ανησυχητικό είναι το υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων: σχεδόντο ένα - τρίτο των ατόμων ηλικίας 15-24 ετών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη είναι άνεργοι δύο φορές το ποσοστό της ΕΕ-15. Γεγονός που σημαίνει ότι εκατομμύρια νέοι στην Ανατολική Ευρώπη δεν ανήκουν ούτε στην εκπαίδευση ούτε αποκτούν δεξιότητες στην εργασία,κάτι που δεν αποτελεί καλό οιωνό για το μέλλον τους.

Εν ολίγοις, η σταδιακή οικονομική ολοκλήρωση με την ΕΕ παράλληλα με την εγχώρια αυτοδιοίκηση, είναι το κλειδί για την οικονομική επιτυχία των νέων μελών.Η διαδικασία διεύρυνσης συνέβαλε θετικά στη μείωση του χάσματος Ανατολής-Δύσης ως προς δημοκρατική διακυβέρνηση. Παρ' όλα αυτά δέκα χρόνια μετά την πρώτη διεύρυνση προς την ανατολή, η ιδέα για μία περαιτέρω διεύρυνση έχει γίνει λιγότερο ελκυστική. Ωστόσο, η εν λόγω αλλαγή νοοτροπίας δεν μπορεί να αποδοθεί στον αντίκτυπο που είχε η διεύρυνση για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντ'αυτού, τα σημάδια μιας «κόπωση της διεύρυνσης», οφείλονται εν μέρει σε διαρθρωτικές δυσκολίες στις σημερινές υποψήφιες χώρες που το καθιστούν πιο δύσκολο να πληρούν τις προϋποθέσεις για ένταξη στην ΕΕ. Πιο ανησυχητικό είναι το

[28]http://www.pewglobal.org/2014/05/12/a-fragile-rebound-for-eu-image-on-eve-of-european-parliament-elections/

γεγονός, για το πως αντιλαμβάνονται οι κυβερνήσεις ως πολιτιστική απειλή και τα συναισθήματα κατά της μετανάστευσης στην κοινή γνώμη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Cyprus Investment Promotion Agency – CIPA. http://www.cipa.org.cy/.
2. Directorate-General for Economic and Financial Affairs, (2012,)European Economy,
   - Occasional Papers 120,(November 2012), Brussels.
   - Occasional Papers 101, (July 2012), Brussels.
   - Occasional Papers 149, (May 2013), Brussels.
3. Dombi Akos, (2013) Economic Growth and Development in Central and Eastern Europe after the Transformation.
4. Economic Policy Department. (November 2014) Economic Survey.Valletta:Ministry for Finance.
5. EUROPEAN COMMISSION. http://ec.europa.eu/, Brussels 2015.
   - Country Report Hungary 2015.
   - Country Report Poland 2015.
   - Country Report Czech Republic 2015.
   - Country Report Slovakia 2015.
   - Country Report Slovenia 2015.
   - Country Report Cyprus 2015
6. Eurostat. http://ec.europa.eu/eurostat.
7. Finbarr Bermingham, (May 2014),European Elections: Ten Years after Joining the EU, a Progress Report on Poland and the Class of 2004.
8. Grigas Agnia, Kasekamp Andres, Maslauskaite Kristina, Zorgenfreija Liva and Buzek Jerzy (2013).The Baltic states in the EU: yesterday, today and tomorrow. Notre Europe Institut Jacques Delors.
9. HanssonA. and Randveer M. Economic Adjustment in the Baltic Countries, (2013), Eesti Pank.
10. High Level Reflection Group, (January 2014), Central Europe fit for the future Visegrad Group ten years after EU accession.
11. KPMG Central and Eastern Europe. (May 2014), EU Funds in Central and Eastern Europe 2007-2014.
12. Ministry of Treasury of Poland. Poland and other CEE countries in the process of economic convergence. http://www.msp.gov.pl/, 2013.
13. PewResearchCenter. (May12, 2014) http://www.pewglobal.org/2014/05/12/a-fragile-rebound-for-eu-image-on-eve-of-european-parliament-elections/.
14. Tabone P., Nardelli V., (2014),Malta's EU StoryHow Ten Years of EU membership havechanged the country.
15. Walko Z. (2008), Housing Loan Developments in the Central and Eastern European EU Member States.
16. World bank. http://www.worldbank.org/.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ